

Стефанія Ланцо

**МАТЕРІАЛИ
ДО СЛОВНИКА
ЛЕМКІВСЬКИХ
ГОВІРОК**

(Дієслівна лексика)

Стефанія ПАНЦЬО

**МАТЕРІАЛИ
ДО СЛОВНИКА
ЛЕМКІВСЬКИХ ГОВІРОК**

(Дієслівна лексика)

11.03.2014

ББК 81.411.1-4

П 16

Рецензенти:

доктор філологічних наук,
професор **ПОПОВСЬКИЙ** **Анатолій**,
кандидат філологічних наук,
професор **БИЧКО** **Зеновій**,
кандидат філологічних наук,
старший науковий співробітник
Інституту українознавства
ім.І. Крип'якевича НАН України
КРОВИЦЬКА **Ольга**

Стефанія Панцьо. Матеріали до словника лемківських говірок (дієслівна лексика). — Тернопіль, 2009. — 108 с.

«Матеріали до словника лемківських говірок» стануть у пригоді студентам-філологам, вчителям, етнографам, любителям народної мови як джерело семантики багатьох діалектних дієслів.

Видання перероблене і доповнене.

У цій частині вміщено понад 800 реєстрових слів.

Рекомендовано до друку вченою радою Тернопільського державного педінституту від 31 березня 2009 р.

*Моєму вірному другові і помічникові Іванові
присвячую скромну свою працю.*

АВТОР

Міццю духа і огнем любови...

Іван Франко

ПЕРЕДМОВА

Лемки — найбільш західна гілка українського народу — неодноразово привертала до себе увагу етнографів, антропологів, фольклористів, істориків, а також і мовознавців. Кількістю праць, присвячених їх історії, культурі, народній творчості, побуту і мові, вони не поступаються навіть неповторній перлині українських Карпат — Гуцульщині.

Серед них вагомими є праці, що стосуються лемківських говірок. Лемківські говірки цікаві тим, що відзначаються деякими специфічними рисами, тим, що контактували з іншими слов'янськими і неслов'янськими мовами, які залишили певний слід передусім у лексиці діалекту лемків.

Лемківські говірки побутували на території колишньої Лемківщини (це південні схили Карпат від р. Попрад у Словаччині і до р. Лабірець поблизу державного кордону України, це також північні схили Карпат від р. Дунаєць в Польщі і до р. Солинка). Галицька або Північна Лемківщина після відомої операції «Вісла» як територіальне поняття не існує. Сьогодні галицькі лемки проживають в основному у західних областях України (Львівській, Івано-Франківській,

Тернопільській). Розселені на різних теренах, лемки у культурному і мовному плані асимілюються. Тому актуальним є збір і фіксація лексики лемківських говірок, укладання діалектного словника.

Походження досліджуваних говірок і причин виникнення їх меж досі остаточно не з'ясовані. Мовознавці, які займалися генезою лемківських говірок (І. Панькевич, З. Штібер), дійшли думки, що лемківські говірки виникли внаслідок переходу галицьких русинів з Надсяння на захід. І. Панькевич доходить висновку, що формування типового лемківського діалекту відбулося протягом XVI ст. і що в основному лемківський говір у кінці XVI ст. уже сформувався (7, 197)

Сама назва етноніма «лемки» трактується по-різному. Нову і своєрідну гіпотезу про походження назви «лемки» висунув відомий мовознавець Михайло Худаш, пов'язуючи її з особовою назвою Лемко. Однак і ця гіпотеза потребує ще поглибленого дослідження.

Лемківські говірки належать до карпатської діалектної групи південно-західного наріччя. Вони є окраїнними говорами, тому порівняно із загальноукраїнськими мовними особливостями зберігають свої архаїчні риси. Говірки галицьких лемків зазнали іншомовного впливу: польського, словацького, німецького та ін.

Хоч діалектний масив Галицької Лемківщини був значно відірваний протягом багатьох віків від української етнічної

території, місцеві говірки цілком зберігають загальні риси української мови і виявляють відмінність від мовних систем сусідніх словацьких і мазурських говорів. Про це слушно говорить Іван Панькевич: «Лемківські говори по обох сторонах Карпат зберегли не тільки характер східнослов'янський, але й український своїми архаїчними рисами та рисами найновішими» (7, 197).

Однак лемківські говірки вирізняються периферійним характером з-поміж інших говорів української мови. І це зумовлено декількома причинами:

1. Віддалене географічне положення Лемківщини відносно основної мовної території українського народу.

2. Тривала ізоляваність у культурно-політичному розвитку.

3. Взаємовпливи говорів сусідніх народів — словацького і польського.

4. Характер розтягнутого, гірського рельєфу вплинув і на відмінності у говорі між східною та західною частинами Галицької Лемківщини.

Ці та інші причини виразно зумовлюють поширення окремих мовних явищ, зокрема на рівні фонетики, рідше — інших мовних рівнях. Особливо вирізняються перехідні смуги: лемківсько-бойківська смуга між річками Ославою і Солинкою, лемківсько-надсянська смуга на північний схід від Сяніка, лемківсько-середньокарпатська смуга між річками Лаборцем і Цірохою. Тому лемківські говірки споріднені

з надсянськими, бойківськими і середньозакарпатськими говірками.

Отже, територія Галицької Лемківщини стосовно діалектних особливостей неоднорідна. Так лексика говорів Сяніцького округу дещо відрізняється від лексики Новосанчівського округу. Дослідження цих говірок у лінгвогеографічному аспекті дають підставу говорити про тричленний поділ території лемківських говірок: західні, середні і східні. Українські дослідники В. Гнатюк, І. Верхратський, Й. Шемлей вважали лемківські говірки автохтонними.

Територія Галицької Лемківщини до відомого переселення протягом 1945–46 рр. обіймала південну частину Новосанчівського, Короснянського, Горлицького, Ясельського, Сяніцького повітів і південно-західну Ліського та 4 села Новотарзького повітів. Разом це становило 3500 км² і 160 тисяч українців, які жили у понад 300 селах.

Діалектна лексика лемківських говірок досліджувалася у різний період і різними вченими. Та найповніше вона висвітлена І. Верхратським, З. Штібером, Я. Рігером.

*

Мета словника — зафіксувати дієслівну лексику говірок галицьких лемків, важливу для всієї лексичної системи українських говорів, зберегти лексику з уже зникаючого говору, ознайомити читача з його невичерпним дієслівним багатством.

Понад 800 дієслівних лексем найрізноманітніших те-

матичних і лексико-семантичних груп є реєстровими словами пропонованих матеріалів до словника. У словнику вирізняється лексика на позначення процесів ходіння, прийняття їжі, говоріння, думання, бажання, одягання, сприйняття світу, логічних операцій, філософсько-психологічних і онтологічних почуттів тощо. Тут знайшли для себе місце чи не всі світоглядно-класичні сегменти. Семантику реєстрових слів розкриваємо за допомогою пояснень-синонімів української літературної мови, іноді вдаємось і до описових пояснень, напр., заставлятися «битися об заклад», кавальцювати «різати на шматки», мантулити «випрошувати подачки».

Реєстр словникових статей укладений за алфавітом української літературної мови. Кожне реєстрове слово подається засобами літературної графіки, а не фонетичної транскрипції. Однак у слові ставимо характерний для лемківських говірок наголос. Дієслова записані у формі інфінітива, без вказівки на частину мови. Граматична характеристика дієслова не подається. Значення реєстрового слова тлумачиться зразу ж поруч.

Префіксальні і суфіксальні форми дієслів із граматичним значенням доконаності (недоконаності) виступають здебільшого як окремі реєстрові слова і утворюють окремі словникові статті, виклад значення дається у кожній з них. При цьому не робляться жодні відсилання.

Одинично подаємо інфінітивні форми на -чи, враховуючи саме часте вживання їх. Тому форма того ж дієслова

на -ти уже не дається окремо. Словникова стаття опрацьовується під формою інфінітива на -чи.

У дієсловах, які функціонують або з афіксом -ся, або без нього, афікс записується у дужках, незалежно від його позиції в реченні, у реєстровому слові ставиться у постпозиції.

Значення реєстрового слова подається без абзацу з великої літери. Після викладу значення ставиться крапка і риска (.-). Далі також без абзацу, з великої літери ідуть ілюстрації.

У багатозначних словах кожне окреме значення позначається цифрою і крапкою і подається з абзацу. Однак ми фіксували при цьому лише ті значення, які відмінні від літературної норми. Іноді через семантично зближені відповідники пояснюється подане слово. Напр., вихати. Колисати, гойдати.

Ілюстрації почерпнуті передусім з уст носіїв говірки, частково з фольклорних матеріалів, зрідка з газети «Наше слово». Кожна наведена ілюстрація паспортизується (у дужках подаються у скороченій формі назви сіл, з яких узяті цитати). Якщо ж цитата почерпнута з друкованих джерел, у дужках подається умовне скорочення цього джерела без вказівки на назву села.

Окремо подаємо декілька текстів-зразків мовлення.

На вичерпність не претендуємо. Можливо, чимало дієслів залишилися поза нашою увагою.

*

Матеріали до словника зібрані у мешканців сіл Тернопільщини, що до переселення проживали у таких селах Галицької Лемківщини: Балутянка, Більцарева, Бодаки, Бліхнарка, Бортне, Босько, Вілька Висова, Воля Сенькова, Вороблик, Гладишів, Ганчова, Дальова, Душатин, Ждиня, Злоцьке, Зиндранова, Криниця, Квятонь, Мадина Велика, Межибрід, Мисцова, Одрехова, Пельня, Поляни, Пребишів, Прилуки, Пстружне, Радоцина, Роп'янка, Ропиця Руська, Синява, Солотвини, Тарнів, Тилява, Устя Руське, Шкляри, Щавник.

*

Польові записи ми здійснювали у лемків старшого віку — 65–80 рр. Наведені вікові межі не абсолютні. Бралося до уваги умовне середовище — компактне проживання лемків в окремих селах (Жовтневе Тернопільського, Остап'є Підволочиського, Залав'є Теребовлянського, Підзамочок Бучацького районів тощо), Монастириський район Тернопільщини. При записуванні говірки був обережним вибір інформаторів. Відомо, що старшому поколінню властивий старовинний спосіб життя, нижчий рівень освіти і більш консервативне мислення, тому старші люди найкраще зберегли архаїчні діалектні риси. Молодше покоління, яке народилося у Лемківщині і провело там дитячі роки, мало інший життєвий шлях, на ньому відбилася післявоєнна дійсність будівництва суспільства, мовний вплив довкілля.

Тому інформаторів з молодшого покоління ми брали зрідка, для уточнення звучання і значення слова зверталися до інформаторів старшого покоління. Це допомогло краще виявити відмінності у мові поколінь і простежити міру збереження лексики рідного говору. При доборі інформаторів бралися до уваги виключно лемківські сім'ї (дід — баба, батько — мати).

У «Матеріалах» ми не зазначаємо сіл сучасного проживання лемків через складність подачі у словникових статтях. Однак у кінці словничка уміщуємо перелік місцевостей, у яких здійснено записи.

Спеціальний спосіб запису виконаний одною особою — автором «Матеріалів» і носієм говірки. До анкетного способу ми не вдавалися у жодному разі.

Авторам відповідей питання ставили непрямым способом. Часто просто прислухалися до суцільної розповіді і «на ходу» записували діалектне слово чи проводили додатковий контроль, щоб усунути можливі помилки.

Серед опитаних осіб було багато тямущих, говірких людей з добре розвинутим мовним чуттям. Правда, у розповідях часто звучали нотки суму, туги за рідним краєм, що спричиняло вживання одноманітної лексики. Нерідко інформатори пропонували послухати пісні. У подібних ситуаціях автору доводилося записувати на магнітофон пісні, щоб не вразити інформаторів і щоб проникнутися їхніми інтересами, болями тощо.

Для уточнення чи підтвердження побутування певної лексики у лемківських говірках зрідка посилаємось на наукові дослідження з діалектології — О. Горбача, Я. Пігера.

*

Лексична скарбниця лемківських говірок багата на дієслівну синонімію. Так, напр., слово **говорити** має такий синонімічний ряд: казати, гварити, бесідувати, блян-дати, зьвандати, жудрати, шамрати, повідати, райцувати, радити, речи, фалькотати, швальбати, шварготати. Лексема **кричати** складає теж синонімічний ряд: гулякати, гучати, ряччати. Сема «допікати» виявляється у синонімах: дотинаги, дозволяти, долігати. Сема «одягатися» представлена такими синонімами: облікатися, загартатися, приодіватися, позбиратися.

У дієслівній лексиці спостерігаються полонізми та місцеві новотвори на зразок: здаритися «нагодитися», молитвати «посвячати муку, яйця до паски», уневиняти «ви правдовувати», цифрувати «гарно танцювати», товаришчати «слугувати».

З-поміж лексем вирізняється чимало дієслів-конденсатів, які акумулюють значення кількох слів мотивованого словосполучення, напр., гарликати «погано співати», горувати «брати гору, верх», гудкати «пускати чутки», змаркотніти «ставати не по собі», кепешитися «пишатися собою», шлепачити «дивитися злісно».

Дієсловам лемківської говірки характерні словотвірні

особливості. Так, наприклад, у дієслівній лексиці спостерігається префікси о-, од-: окривати «покривати» (Невдала паска не лем окривала газдиню ганьбом, але ворожила ей навет трудну смерт. — «НС» 1985, № 15); одоначити «відзначити» (Одонач мі по то́ту крúску, бо юж не ві́джу. — Тил.), одохтіти, одсидіти, оповідати, одривати та ін.

Діалектні дієслова також характеризуються словотвірними варіантами. Це лексеми, які збігаються за значенням із словами, наявними у літературній мові і тотожні кореневою морфемою, але оформлені різними афіксальними морфемами із спільною функціональною значущістю. Так, напр., при семантичній спільності у структурі дієслів маємо відмінний репертуар префіксальних морфем: вказувати(ся) «показуватися» (Но-ле вкаж мені то́ту книжэчку), вистарітися «зістарітися», достарчати «постачати», запорядити «розпорядитися», одгрывати «відігравати» (Давніше ба́рз веліку ро́лю в святкува́нню то́го почесно́го празні́ка одгрыва́ла паска).

У лемківській дієслівній лексиці часто фіксуються словотвірні варіанти, тотожні іншим говіркам південно-західного наріччя. Так, напр., вихвилитися «випогодитися», забавитися «забаритися», зазирати «заглядати», каправіти(ся), «гноїти(ся)», санкатися «кататися на санках» та ін.

Разом з тим у багатьох дієсловах лемківських говірок наявні часткові фонетичні зміни, контамінація, які дали нові ряди трансформ з використанням переважно тих же афіксів,

а також зумовили появу ускладненої твірної основи із затемненою мотивацією. Пор.: богмитися — божитися (очевидно, від бігме), виречися — відректисся, віхтелити «буря, віхола» (очевидно, від віхола), гьрмотіти — гриміти, гівкати — гукати, зарібкувати (заробок) — заробляти, клапати — хляпати, обияти — обняти, розстегувати — розстібати, шкитильгати — шкутильгати.

Відомо, що поєднання вихідної основи з різноманітними афіксами для передачі того ж значення, — явище типове для говірок. Однак зіставлення репертуарів афіксів, які наявні у дієслівній лексиці лемківських говірок, з іншими говірками чи літературною мовою показує, що ряд афіксів (особливо префіксів) дещо віддалені один від одного, причому така дивергенція репертуарів засвідчується і на рівні базових афіксів, і на рівні похідних. Пор: виправдувати — оправдати, допровадити — провесті, згаджатися — погоджуватися, ганчувати — (ганч «вада») ганити, запрашати — запробшувати, одвидітисся — побачитисся, повтаряти — повторювати, узнавати — визнавати, осягнути — досягти (Бідны газдыні робіли штó лем мógли, же́би осягнути то́ту ці́ль); перепроваджати — провóдити (Выбóры перепроваджáли в то́т спóсіб, же кáждий мав прáво голосувáти лем ё́ден раз).

Лемківські говірки багаті на многократні дієслова типу виводжати, дораджати, наношати, погаджатися.

Дієслова у говірках часто змінюють значення. Зміни значень детерміновані насамперед характером їх зв'язків у реченні, ступенем сталості чи змінності цих зв'язків.

Перебуваючи на периферії української діалектної мови, лемківські говірки виявляють розходження у значеннях багатьох дієслівних лексем. Нерідко вони досить відчутні. Так, напр., дотика́тися «стосуватися», облапи́ти «обійняти», позбе́ратися «одягнутися», заказува́ти «забороняти», видризна́тися «покривлятися», пристава́ти «достигати» (Підéме на я́гбди, б́ле ци юж не приста́ли), страти́ти «згубити», дося́гти «настигти» (Не за́все ся па́ска удава́ла і вто́вди бідном б́іла то́та, ко́тру вла́сне то́то нещэ́стя дося́гло).

Отже, дієслівна лексика лемківських говірок ховає у собі чимало різноманітних мовних перлин.

Іван Верхратський зазначав, що деякі дієслівні лексеми говору лемків можуть збагатити літературну мову. Так, зокрема, хорошими і прецизійними виразами учений вважав, напр., такі дієслова: п'ядити «міряти п'яддю», пестунчити «нянчити, годувати дитину» та ін. (1, 18). Жива народна мова лемків асимілюється, але вона влилася в наддністрянський говір у Західній Україні, а зафіксована — залишиться свідком історії та географії України, свідком специфіки етнографічної групи української людності — лемків. Тому, записуючи лексичне розмаїття мови лемків, ми можемо сказати вустами Франкового Мойсея:

Народе мій,

В слові твому іскряться

І сила, і м'якість, дотеп і потуґа,

І все, чим може вгору дух піднятися.

Стефанія ПАНЦЬО

Б

Бабоніти. Ворожити. — А так, она потроху бабоніла, знала деси тогы забобони ўшылийаки (Пол.). На святого Андрия діўки бабоніли заўсе (Роп.).

Бабрати(ся). Бруднити, займатися брудною роботою. — Не бабраі рукамі обрус. Не любіла-м бабратися коло гною (У.Р.).

Баброшіти, папрошіти. — Баброша ци папроша, або бабруля гваріли на таку газдінню, котра была нечїста и повільна в даякї роботі, гваріли што баброшит (Пст.).

Бадати (кого). Оглядати хворого. — Пришоў мя бадати тот старіи дохтір (Тил.).

Бажіти. Хотіти. — Кілько відить, тільки бажить (Зб. пр., 137).

Баламутіти, перен. Крутити голову. — Баламутиў голову не єдній дісци (Пст.). Не будеш мі штора́з баламутіти, бо тоўди нияк то́бі не ўшію (Р.Р.).

Бантувати. Знищувати. — Більше хиж го Постру́жнім юж нее, и цмента́р тіж да́ле ся бантуе (Пст.).

Банувати. Тужити. — А се́рденько мо́е, чом мя поб'юєш, чом ти ми не по́виш, за ким бануєш (Упл.).

Батярувати. Вести розгульний спосіб життя. — Наш батяри́га нияк ся не бе́ре до робо́ти, лем батяруе (Мсц.).

Бевха́ти. Вдарити глухо. — Як ем приїхала в на́шы сторо́ны, то так мы беўхло што́си в гру́ди од жа́лю (У.Р.).

Белендіти. Говорити нісенітниці. — А юж тот, шо деси пішоў, любиў белендіти, то́то му до́бри ўшло (Зин., Тил.).

Беленькати. Ухилятися від роботи. — Сусідский паробок такій легарт, лем беленькат по селі (Пст.).

Белеювати. Дармувати, байдикувати. — Парібки на вечірках х'ыбаль белеювали и заривали дівок (Пст.). На своїм нігда не б'ыло коли белеювати, заўсе ся нашла хоц'яка робота (Р.Р.).

Бесідувати. Говорити, розмовляти. — Не раз віджу, як маіи трімат маленьку дітуну на рúках, дае и юж до ньóго чúджом мóвом бесідуе (Р.Р., Пол.).

Бзичати. Дзижчати. — Бзичит мúха над вúхом (Пст., Тил.).

Битярувати. Бути гультьям, ледарювати. — Пришоў одкальси та і битяруе, не піде ани за худóбом х поле (Бод., Пст., Мсц.).

Бігмітися. Божитися, присягатися. — Óна не раз бігмілася, же не еї гітина грушки позазбірувала (Бод., Пст., М.В.).

Бідіти. Бідувати. — Некóтры л'юди и г нас бід'ыли, Але й ту тіж кус біділи (Даль.).

Бінчати. 1. Скиглити. Гнёска тóта дітúна зас бінчит (Пст.). 2. Гудіти (про комах). Штóси ми бінчит ко́ло вúха (Пст.).

Бірувати. Могти. — Бірувати не кáждий мóже. На то трéба моцнóго хлопа (Ганч.).

Біциклювати. Їздити на велосипеді. — Юж ем ся наўчиў біциклювати (Тил.). Наше мале л'юбит сої біциклювати през ден хоцки зó п'ят раз (Вис.).

Б

Б'ыти. 1. Бути — Але то мусит б'ыти праўда, же нашы пісні барз гярди (В.С.). 2. Існувати. — Так было заўсе (Тил.). 3. Перебувати. — Мої няньо б'ыли в Гамер'ьци (Тил.).

Блискáти. Мелькати. — Втікаў лем му п'яти блискáли (Мсц., Пел.).

Блішúти. Білити полотно. — Г нас даўно ўцы блішúли полóтно (Пст.).

Блюзнúти. Сказати недоречно, лягнути. — А́бис дашто не блюзнúла при слабóму (Р.Р.).

Бляндáти. Базікати. — Заўсе л'юбиў бляндáти, áле го нiхто дúже не сúхаў (Р.Р.).

Богмiтися, бiгмитися. Божитися. — Не трéба задáрма богмiтися (Тил.).

Бодáтися (про корову). Колоти. — Гварúли, же тóта корóва, кóтра л'юбит ся бодáти, дóбра до дою (Пол.).

Боженькáти. 1. Звертатися до Бога. — Нáста Цу-цурóва заўсе боженькáла (Пол.). 2. Скаржитися. — А́йнца божéнькат, же бiдна (Р.Р.).

Бокувáти. Сторонитися. — Тэраз Нáста Дiка якóсы бокуе од нашої хiжы (Пст.).

Борикáти. 1. Ворушити. — Члоўéку ся дакóли здáе, же не вáртат борикáти зác тóто ж'ытя (Тил.). 2. Перевертати. — Тóто сiно зас трéба б'ыло борикáти (Син.).

Борычáти. Плакати, ревіти. — Тóто дiтiнча гнэска бо-рыч'ыт (Бал.).

Бортавiти. Ставати дурнем. — Бóртак г нас казáли на

нерозвинену л'юдину. Повідали, же ся оддала за бортака и сама бортавіє (Пол.).

Бочітися. 1. Злитися, сердитися, гніваться. — Бочитя мене, ани не бесідує до ня (Пст.). 2. Косо, неприязно дивитися. — В чужім селі ўш'ытки на мя ся бочіли, бо б'ыла-м барз гáрдí пристро'єна (У.Р.). 3. Сторонитися. — Ніч-зме, тако́го підлі́ого не роб'ылы, жебы ся нас л'юди боч'ыли (Тил.).

Бренча́ти (про комах). — Лем ярны му́хи ту брэнча́ли, прэці́н б'ыла яр (Р.Р.).

Брескну́ти (про молоко). Скиснути. — Така го́ряч, така к'ышота, мо́локо брэ́скне (Р.Р.).

Бреха́ти. 1. (про собак) Гавкати. — Пес так гоу́бно брэше, же аж го́ чути до ліса (Одр.). Пси бреха́ли ці́лу ніч и ніяк-зме не мо́гли ўсну́ти (Пол.). 2. Обманювати. — На́шы н'яньо ні́где не бреха́ли (Тил.).

Бридну́ти. Ставати поганим. — Ё́ого же́на бридну́ла на о́чах, бо ба́рз слабува́ла (Мсц.).

Брижува́ти. Робити складки. — Г нас так ўа́дны брижува́ли фарба́ні (Пст.).

Брища́ти. Ледь світає. — Барз дідня ході́ли-зме по малі́ни, юж лём ч'ю́т брища́ло (Пст.).

Броді́ти. 1. Ступати. Лемкі́вскы газдо́ве ні́где не броді́ли по посі́янім (У.Р.). 2. Топтати. — Не́ брод мї́ по кві́тьох (Пст.).

Брямча́ти. Брязчати. Хто́си бря́мчит в ста'я́нці (Тил.).

Б-В

Будіти. Вудити. — Тото кус úщи было будіти, жеби б'ыло смáчыно (Тил., Блц.).

Бухтіти. Набухати. — Молоко мі бұхтит, чоґоси, квáсне бұде. Смотрю й зметана юж бұхтит (Зин., Тил., Пел.).

В

Вавчати. Йовкати. — Юж штó ся наваўчала зболéна На́цка, лем 'еден Бог зна'е (Р.Р.).

Вадітися. Сперечатися. — Йщи я ся не видáла, а юж мя муж быў, úщи я ся не вадíла, юж рихтуе ки́ (УпЛ).

Валя́тися. Крутитися. — Біда не валя́тся по лісі, лем по л'юдьох (Ганч.).

Вальч́іти. Наговорювати. — На Лемківщ'ыні рідко б'ыло так, жебы хтóси л'юбиў вальч́іти на дакоґо (У.Р.).

Вандáти, ландáти. 1. Ходити, лазити. — Не б'ыло тамтади вандáти по ц́ілих дньóх, лем ся б'ыло бра́ти до пра́ци (Пст.). 2. Байдикувати. — Лáндже штóраз (Рад.).

Вантол́іти. Їсти багато і жадібно. — Не буд та́ком пажéром, нич лем ванто́лиш и ванто́лиш (Пст.).

Варувáтися. Берегтися, остерігатися. — Од веліко́й во́ди варувáти ся бұду, за бридкоґо п́іду, а гáрдих любувáти бұду (УпЛ).

Ваўкати, ваўчати, враўчати (про кота). Нявкати. — Вéсна и кóти по но́чах ваўчат. (Пст., Мсц., Прг.).

Вбу́ти. Взути. — Як ся біда ўбуе, то без підкоў танцуе (Тил.).

Вздріти. Побачити, угледіти. — Лёмко з Берэстя, а іméно му б'ыло Юрко, котрисóго дня вздріў горы і полетіў до них і поста́виў хы́жу з округлякіў («НС», 1987, № 11). Як ем вздрі́ла на́ше сéло, то мй с'ы́зи з оч са́ми потéкли (Тил.).

Вибадува́ти. Забагати, забажати. — Г нас л'юди так не вибадува́ли г і́длі, но́ áле то б'ыло ўш'ыток свóе: сýр, ма́сло, часа́ми мй ста́рыі сой вибаду́ваў вар'янку на зметáні (Тил.).

Виблісну́ти (про сонце). Виглянути, зійти. — Як соней́ко виблі́сло, тоўди с'ыны зача́ли гляда́ти ска́рб (Прл.).

Виболі́ти. Одужати. — Юж ем ся виболі́ла да́кус, хо́цки хтоўчас и дохто́ріў не б'ыло (Тил.).

Вивалі́ти. Знев. Виставити. — Не знаш пра́вды, хоць бы-сь та́кыі (жест) я́зык выва́лыў (Зб. пр., 39).

Вивідува́ти. Розвідувати. — Г нас каза́ли: не вивіду́й, бо ско́ро ся зоста́реш (Пст., Рад.).

Виго'ї́ти. 1. Вилікуватися. — Зна́те, йóму ш'ы́тко виго'ї́лося, юж хóдит, по́дте до нас (Р.Р., Пст.). 2. (про рану) Загої́тися. — То́ти стру́пи юж ся мы виго'ї́ли (Тил.).

Виді́тися. Здаватися. — Виді́лося, же ся верне́ме до́міў ў ско́рім ча́сі (Пст.).

Видризн'я́тися. Покривлятися. — Видризн'я́тися старо́му — то велі́кыі грі́х (Пст.).

Вижуці́ти. Перен. — 'Яка ти мі, мо му́ла, фалéчна, же ти мене вижуці́ла зо сёрца (Фольк., Вільк.).

Визволі́ти. Вихлептати. — Визо́лиў ўш'ы́тку па́лцэку (Пол.).

В

Визера́ти. Виглядати. — Визераш дакого Айнцо? (Пст., Р.Р.).

Визива́ти. Сваритися, клясти. — Сусіда на мя визивала што лем хтіла (Р.Р.).

Виї́стїтися. Здійснитися, справдитися. — Виїстиўся мі сон в скóрім часі (Пст.).

Ви́йти. 1. Вилізти (на дерево). — По́штос там вішло? Віход з грушки! (Вор.). 2. Повернутися. — Стр'як Андри знаний быў хвоп, вышоў з Гамеру́ки («НС», 1987, № 11). 2. Зрозуміти. — Нич не в'ышла-м з тебе (Пст.).

Викача́ти (білизну). Випрасувати. — Сам си єї виперу ўзімі на морозі, сам си єї викачам в стаїни на порозі (УпЛ).

Вилагоді́ти. Вгодити. — Ше тот ся не наро́диў, жебы ви́йткым вылаго́диў (Вільк., Мсц., Щав., Тил.).

Виладува́ти. Виготовляти, робити. — По́смот, то твоєї воробичанки зят виладовує зо самоходу (Вор.).

Вилоні́ти. Викохати. — Сьва́та зёмле ти, сіла ту та́ких чуда́кіў повиводі́ла, што ся вилоні́ли з тво́йої перси (Тар.).

Вимавл'я́ти, вигвар'я́ти. Дорікати. — Бо вдóвец би ми вима́вляў, же першу жінку лі́пшу маў (УпЛ).

Вимата́ти(ся). Забиратися геть. — Ко́ли ж я ся з то́го с́ела вима́там? (Тил.).

Вимітува́ти. Викидати. — Ї́ак скрі́чаў на хлопчі́ска: виміту́ ся с ха́ти! Гнет го не б'ыло, де́си ходи́ў по л'юдьох (Тил.).

Вимóгти. Випросити. — Не́ пла́ч, мила, не́ плач, плач

ти не помо́же, хо́ц би-с ду́шу да́ла, з во́йска не вимо́жеш (Упл.).

Виобразі́ти. Уявити. — Можете со́ї виобразі́ти на́ше потря́сіння (М.В.). — Без па́ски тру́дно б'́ыло бы виобразі́ти со́бі св'я́та, му́сило б'́ыти так, як му́сит б'́ыти во́да в рі́ках, же́би рі́ка б'́ыла рі́ком («НС», 1985, № 15).

Виопала́ти. Просі́яти поло́ву, вичисти́ти. — Виопала́ли-зме ўш'́ытко (Пст.).

Виправдува́ти. Оправдати. — Б'́ыў оскарже́ніі, але го́ виправдува́ли (Тил.).

Виправл'́яти. Посилати. — Мій брат як слабу́ваў, то за́едно виправля́ў гну́чку за́ мно́м (Тил.).

Вире́чися. Відректис́я, відмовитис́я від когос'́ь (чо́гос'́ь). — Ю́ж тре́ба ся то́го вире́чи, бо не́е ясуче́ (Тил.). Сино́ве ся вире́кли ю́ж чи́сто (Вільк.).

Вирча́ти. Бурча́ти. — Пе́рше н'я́ньо в'́ырчаў, як ем хті́ў палі́ти, те́раз сам мі ра́дит ра́зом поку́рiти (Р.Р.).

Вирячы́ти (про о́чі). Витрі́щити — Шо́ то за ді́ўчы́на в черве́ніі ху́стці, ви́рячы́ла о́чи, як жа́ба в капу́сті? (Роп.).

Висіпа́тис́я (на когос'́ь). Накину́тис́я на когос'́ь з кри́ком, лайко́ю. — Та за́ што́ ся висіпа́ла на м'я́? (Бод.).

Виска́ти. Пищати. — В сі́чню ві́тер ві́скат, мо́роз поту́скат (Лем.). Ю́ж перестáнте виска́ти, бо сусі́ди ся зи́дуд (Тил.).

Висмарува́ти. Вибити когос'́ь. — Пора́йли, пора́йли ду́бово́го са́ла, а як він е́ї висмару́ваў, аж скі́ра одста́ла (Упл.).

Виставіти (очі). Здивуватися. — О весілю ту не было чути, але як юж принесла запрошіння, та я очі виставіла (Тил.).

Вистарїтися. Зістарітися. — Юж ся вистарїла 'Улька (Вис.).

Вістроїти. Нашкодити. — А з мя вистроїў, ани не знам што робіти (Тил.).

Витрепáти. Вибити когось. — Нáша млода дого спáла, та ручніки не натkáла. Было вз'яти паліцю, витрепáти молодіцю (Упл.).

Витручáти. Виштовхувати, випихати. — Нé бійся, Мáрись, не будéме ся витручáти, так нам дóбрі ходіти в парі (Лем.).

Витрясáти. Танцювати. — Барз дóбрі б'ыло на весілю, дайки газдóве барз витрясáли ўще зо своїма газдин'ями (Мсц.).

Вифутрувáти (про худобу). Вигодувати добре. — А я сво́го ко́ня шўмно вифутру́ю, штóби ми ся свїтиў, як помашеру́ю (Упл.).

Вихáти. Колисати, гойдати. — Вўхам то́ту колисóчку з дитїном ціліську ніч (Пст.).

Вихвилі́тися. Випогодитися. — Ўно́чі л'яло, як фрас, але по́тім ся вихвилі́ло, зéмля обі́схла и б'ыло дóбрі до творі́ня «Ватры» (Бал.).

Вицикáти, вицицкáти, виціцкáти. Висосати. — Тéля

вицицкаю корóву и зас за ним трéба дозерáти (Брт., Пст.).
Вицицкáти з пáльца (щось) (Зб. пр., 40).

Вицюркáти. Витекти, вилитися. — Бодéнка мi ся розсóхла и, знáте, зметáна ўшытка мi вицюркáла (У.Р.).

Вичасувáти(ся). Тривати впродовж довгого часу. — Лен мýсиў дост дóўго полежáти, ся вичасувáти, а пак йóго зас зберáли и в'язáли на гóрсткы и звозiли юж (Вiрх.).

Вишинкувáти. Розтринькати. — Вишинкувáў ўшытки дул'яри (Мсц.).

Вишкiр'ятися. Вискаловатися. — Мóя сусiда тá лем ся зáўсе вишкiрjят на мя за штобúд, не жи'еме сóбi дóбри (Пст.).

Вишкулiти, вичкулiти. — Витворити щось, допекти. — Пó ним зас вiдно, як дáшто вичкулит (Тил.).

Вiдгварiти. Вiдмовити. — Лéдвi вiдгварiли-сме го од тоi жен'ячки (Р.Р., Роп.).

Вiргáти. 1. Висiти абиак, недбало. — Пéред вiкном мi тóти лáхи вiргáют, юж iх здiмий (У.Р.). 2. Брикати, трусити. — 'Юрко такиi быў зденервувáний, же ним аж вiргáло (Вис.).

Вiхтэлiти. Буря, дуе сильний вiтер. — Гнэска бáрже вiхтэлит, ўз'яла ся зiма. (Мсц.).

Вказувáтися. Показуватися — Тóту зiму тримáют бáрз мiцни морóзи, же без тéплих рукавиц и шапки нáдвiр áни ся не вкáзуi (Крн.).

Влапiти. Зловити. — Влапiла го бiда (Зин., Тил., Рiг.).

Влѣчи. Волокти тягнути. — Не влѣч за со́бом то́го цу́ндря (Пол.).

Внервіти. Рознервувати. — А Мухал лем ся підсміхує и докучат, аж Ваня внервіло (Вис.).

Вола́ти. Гукати. — Вставаі, Га́йнцю, вставаі, міла, бо юж на тя вола́ют (УПЛ).

Вонусі́тися. Підноситися. — На сто́лі сто'яла вели́ка мі́ска зо стеранком, а па́ра ся вонусі́ла аж під по́лаву (Черт., Зин., Дубр.).

Враца́ти(ся). Вертатися. — Ніхто нас не бу́де враца́ў на́зад, бо там ўшы́тко пони́щене (Тил.).

Вре́кти. Зурочити. — Не позераі на ньо́го так, бо го ўре́чеш (Зб. пр., 278).

Всте́ктися. Сказитися. — Пе́че ся ко́гут пе́че, ма́ло ся не ўсте́че, і́щы би ся лі́пше п'ю́к, же́би під не́го о́лії т'ю́к (Лем.).

Вт'яти. 1. Вдарити. — Сироту не го́дна-м ўт'яти, хо́чки дако́ли варту́є (Пол.). 2. Відрізати. — Втні́ї мі да́кус на хусті́ня (Бал.).

Вха́біти. Залишити. — Му́дре во́лося ду́рну голо́ву ўха́блят (Вис., Р.Р.). Шо му во́чі уви́дять — ру́кы не ўха́блять (Зб. пр., 113).

Вхо́піти(ся). Упіймати, зловити. — Г нас повіда́ли же як ся то́пыш, то ы солóмы ся ўхо́пиш (Пст., Ганч.).

В'яча́ти (про козу). Мекати — Ко́за в'ячит, бо 'юж істи

хоче (Пол.). В'ячали кози, бо юж доўго прив'язаны б'гли (Роп.).

Г

Гайтува́ти. Охотитися з собаками. — Мої няньо бы́ли лісн́чим и барз любі́ли гайтува́ти, и дако́ли бра́ли и мене зо со́бом (Пст.).

Гамува́ти. Гальмувати. — Тре́ба во́за гамува́ти з то́го бере́га, же би ся не переверну́ (Рад.).

Ганьбу́тися. Соромитися. — Ва́ню, ді́уча ся Вас ганьбит, смо́тте, а́ни до хы́ж не гво́іде (Вис., Бось., Крн., Пст.).

Гарлика́ти. Співати погано, крикливо. — Не бы́ла ўда́йна до спі́ву, лем так гарлика́ла (Тил.).

Гарнасу́тися. М'ятися, барахтатися. — Гарна́сят ся гне́ска то́ти пац'ятка, же́бы ся да́где не поже́рли (Бал.).

Гвару́ти. Говорити, казати. — Як хт́оси гва́риў, же ле́мки — то русна́ки або гуралі́, то він з такы́ма фарисе'ями б́льше не бесід́ваў (Прб.).

Гво́йти. Увійти. — Гво́йт до хы́ж та ті да́што по́вім (Пол.).

Гинча́ти (про корову). Стогнати. — Корова́ ми зосла́бла, шт́оси ѓнчит (Р.Р.).

Гы́рмоті́ти. Гы́рміти. Стукати. — Де́си гы́рмит, бу́де л'яло ці́лу ніч (Тил.). Шт́оси там гы́рмо́че ў скле́пі (Пст.).

Гы́рча́ти. Бурчати — Неві́ста заўсе гы́рчыт на мя (Пст.).

Гыцкати. Підскакувати. — Ит пог'ыцкаї сої кусьцінька: як юж л'юбиш так гыцкати (Вис.).

Гідати (про собаку). Лаяти. — Чого си пес гідат, часами на оген (Пст.).

Глобувати. Ображати, приносити неприємність. — Нацка барз своєю невісту глобує (Прб.).

Глядати. Шукати. — Їдеме, їдеме з гори до долини, їдеме глядати тої нової родіни (УпЛ). — В Дальовії вірули, же в тим часі, коли пече ся паска, по струху ходят босоркы и глядают там бобу (Даль.).

Гнітати. Припікати. — Кус ўщи потримаї, кус ся ўщи гнітит хліб (Рад., Крн., Роп.).

Горувати. Брати гору, верх. — Як Софія дагде заспівала на весілю, то єї голос горуваў навет над найліпшыма співакамі (М.В.).

Гостити. Пригощати. — Піп каже постити, а сам ся лю́бит гостити (Пол.).

Гримзнути. Впасти. — Дітіна гримзнула и побіла сої твар (Прб.).

Гружати. М'яти. — Зас гружам бандурки, будеме їсти (Тил.).

Гудкати. Поговорювати, пускати чутки. — Л'юде гудкают, же буде ў Тарнопло лемківска церкоў (Мсц.).

Гудликати. Цигикати тупою пилкою. — Їщи доўго будеш гудликати то́том піўком (Рад.).

Гуляка́ти. Сварати, галакати. — Чом так гул'якаш, што́ чу́ти на ці́е се́ю (Рад.).

Гурва́ти. Вирвати. Гурва́ла да́кус од то́го жы́тя. (Р.Р., Бод., Борт.).

Гурча́ти. Бурчати. — У брісі што́си мі гурчит (Бал., Пст.).

Гута́ти (про сову). Кричати, гутькати. — Ні́гда со́ва не крича́ла, лем за́ўсе гута́ла (Тил., Зин.).

Гуцка́ти. Гойдати. — Ді́ти пі́шли ся до са́ду гуцка́ти (Роп.).

Гуча́ти. Гудіти. — Як ўзі́змі гучит Магу́ра — бу́де по-теплі́ня (Вис.).

Г

Гавра́ти. Сильно кричати. — Та юж перэ́стан гаўра́ти, ніч и так не помо́же (Пст.).

Гада́ти. Говорити. — Ма́рісю, коха́на, вінес му сніда́ня, а до не́го не га́даї (УПЛ, Рад.).

Газдину́ти. Бути господинею, господарювати. — Одда́ла ся и яко́си газду́нит, ўшы́тко ро́бит: їсти гото́вит, коро́ви до́їт (Пол.).

Гайнува́ти. Марнувати. — Не га́йнї́ час, лем ро́б да́што, смо́-ле юж ся сме́ркат (Пол.). Ма́рько, ми з то́бом ба́рз гайнува́ли час, а те́пер мусі́ме ўшы́тко ро́бу́ти гно́чи (Рад.).

Ганчува́ти. Ганити. — Га́нчували мі л'юде то́ту х'ьжу и не купі́ла-м (Син.).

Г-Д

Гевга́ти (про гусей). Кричати, гелготіти. — Юж гевга́ют гу́си, жертя про́сят (Тил.).

Гзу́тися. Веселитися надмірно. — Чого ся так гзу́ш? (Бал.). Єўка юж ся так гзу́ла неська ціліський дён (Одр.).

Гивта́ти. Ковтати — Гу́ўгла мі коро́ва бу́рак, та ся ма́ло не захартусі́ла (Прб.).

Гидза́ти(ся). Лоскотáтися. — Не любі́ла-м ся гидзга́ти (Тил.).

Гіготáти (про коней). Иржати — Ко́ні деси гіго́ичут (Прб.).

Гнира́ти. Длубатися. — Не ро́бит пільно, лем гну́рат и гну́рат, а то́ неє ко́ли (Пол.).

Гнуру́ти. Схилитися. — Па́не потеграфі́сте, спотиграфу́йте ня ўщи раз, бо я ся гну́рі́ла и бу́де недоб́рі (Пол.).

Гуздрáти. Робити повільно. — Юж так л'юбиш гуздрáти ко́ло тих банду́рок (Тил.).

Д

Двигáти. Підносити. — На́й тя дві́гат о́тец, ма́ти, не хті́ла тя за мя да́ти (УпЛ).

Дзвону́ти. Бити байдики. — Тот Ва́ньо ці́лий ден дзвóнит деси, ні́якої ся робо́ти не ї́ме (Пст.).

Дзеленча́ти. Бряжчати. — А ў ко́трім ву́сі мі дзелен́чит? Г лівім, прі́де нові́на яка́си (Вис., Бод., Прб., Пст.).

Дзірву́ти. Кришити, рвати. — Дзірві́ла-м па́ля и дава́ла-м ма́лим кур'ятам (Пст.).

Дзіргáтися. Вішатися, чіплятися. — Як юж підрóсте мáле, то ся зáчне дзіргáти по тóбі (Р.Р.).

Дзюгáти, джогáти. Колоти. — Жéбы ся пáля не здúло, трéба го джогáти нóжом (У.Р.).

Дзямúти. М'яти (картоплю). — Ми дзямúли компéри дерев'яном колотóўцьом (Пст.).

Дзьвакáти. Жувати. — Не гóдна-м дóбрі дзьвакáти и зáто ем неясúча (Даль.).

Диндилиндáти(ся). Теліпатися. — Дакóлы диндилиндáли-зме до Бóхні по сіль (Бод.). Няньóви на плéчах диндилиндáла ся чугáня (Бод.).

Довадúти. Дочепити. — Дáкус бы́ло довадúти до кóлис и вiз бы ўще быў дóбрий (Тил.).

Довжúти(ся). Довшати. — Час ся му дóўжиў, бо знáте, як то голóдному (Вис.). В чекáню и час ся доўжит (Тил.).

Доган'яти. Зрозуміти. — Та ци-сте юж догнáли ó чiм з Вáми бесiдúю? (Тил.).

Догвар'ятися. Домовлятися. — Догвар'ялися бáрз доўго, але ныч, спрáву скiнчéно (Тил.).

Дозерáти. Доглядати, пильнувати. — Не дозéраi мiй милéнький мóйой голóви, лем запрiгаi штiри вóли, úдиi до ўдóви (УПЛ).

Дозол'яти. Допикати. — Юрус'ня так дозол'яла свói нанáшци, же аж ся дéси пошарпáли (Мсц.).

Долiгáти. Допикати. — Тóты сусiдóве юж мi так

Д

долігають, же му́шу тамтади ходіти и а́ни не бесідува́ти нич (Пст., Р.Р.).

Долож'ыты. Докласти, добавити. — Хто не долóжит яз'ыком, долóжыт мішком (Фольк., Тил.).

Донимáти. Дошкуляти. — Та юж не донімаї так мене за то́ти ягóды, дам ті гі́уно (Зин., Тил.).

Доправдува́тися. Упевнюватися. — Допраўдува́ли-смо юж яко́сы та ї так жи'єме (Тил.).

Допроваді́ти. Провести. — Треба тіж допроваді́ти во́ду, же́би учасні́кы «Ватры» не занечи́цали бортн'янам рі́ку («НС», 1989, № 4, Зин.).

Дораджáти. Радити. — Тым молóдзим мандрівні́кам тре́ба помага́ти, дораджáти, ў́чыти їх (Зин.). Што бы вартáло дораді́ти наймоўóдшым? (Р.Р.).

Доста́ти(ся). (Перен.) Дійти. — То́ты плыт'ы які́сым спосо́бом доста́ли ся з А́мері́ки до Аргент'ыны (Тил.).

Достарча́ти. Постачати. — Лемкі́вскы газдо́ве достарча́ли на потре́бы ціло́й держа́вы велі́ку кі́лькіст м'яса, мо́лока, ма́сла, 'яец («НС», 1985, № 13).

Дотика́ти(ся). Стосуватися. — Похóрон на Лемківці́ні 'ввиўся нам 'яко подія, ко́тра в свої́й жалóбі ме́нше чи бі́льше доті́кат ся всі́х члені́ў се́льско́й спі́льнóти («НС», 1985, № 6).

Дотина́ти. Допікати. — Не доті́най мі, ді́уно! (Бал.).

Дотул'ятися. Доторкатися. — Лем до́тулься до мя, бу́деш виді́ва, як скр́ичу, бо бо́лит (Зин., Тил., Бось., Злц.).

Дочыні́ти, дочиняти. Додавити, добавляти, додати. — 'Єдно сло́во скрэслиў, сім дочыніиў — но і вы́шла красо́тна кні́жка о тым, як то лёмко о́дкрыў Гамері́ку («НС», 1987, № 11). Дочыні́ла о́на ўшчы му́ки и ба́рз ла́дний хлі́б ся вип'юк (Мсц.).

Дранцова́ти. Втікати. — Прі́зрю ся блі́же, а то ко́ні дранц'юют (Пель.).

Драпка́ти(ся). Дряпатися. — Кі́т дра́пкат ся по дере́ві (Бод.).

Дринда́ти. Бі́гти риссю. — Мусéла-м дринда́ти, бо ді́тіна маці́цька бы́ла до́ма. Ко́ні со́ї лем дринда́ли (У.Р.).

Дрилі́ти. Штовхнути. — Ва́руї́тя, Бо́же, дрилі́ти ді́тіну, смо́т ся, дозе́раї́ за ньом (Вис.). Раді́ли ті́ж л'юде, же́бы по сі'яню, саджу́ню ко́госи грубо́го дрилі́ти до боро́зды, то ўі́шьтко ся ўро́дит та́ке гру́бе (Прол.).

Дружчі́ти. Бути дру́жкою на весі́ллі. — Є́ї Єфроска́ не раз дру́жчі́ла, по́кля ся са́ма одда́ла (Пст., Рад., Вис., Крн., Ждн.).

Дудні́ти. Гуді́ти, гримі́ти. — Бо́жого сві́та не ві́дно, лем ві́тер дудні́т ў ко́міні, а де́си за пе́цом свёрщы́к спі́ват (Р.Р.).

Дудра́ти. Жебоні́ти. — На́ши н'яньо́ та бе́рз любі́ли дудра́ти, не ра́з бы́ло то́го дудра́ня цілі́цькій ден (Тил.).

Дудуру́тися. Впиратися зі́ старху. — Во́ли зо стра́ху не раз ся любі́ли дудуру́ти, и не руші́ли ні́як (Гнч.).

Д-Ж-З

Дупка́ти. Тупати. — Парібки як гул'яют, то ўщи сої дупка́ють (Мсц.).

Дурка́ти. Стукати. — Не пукаї, не дуркаї, бо ти не отворю, бо я о тако́го фра'ера не стою (УпЛ).

Ды́хтіти. Пихкати. Важко дихати, задихатися. — Зе́мля, ды́хтит, че́кат до́йджу (Тил.). В гру́дях мі юж ды́хтит (Пст., Ріг.).

Ж

Жада́ти. Бажати, хотіти. — Бідній, але чуже не жада́ть (Зб. пр., 5).

Ждурі́ти. Штовхнути. — Корова ждурі́ла до мя и пішла-м, зна́те, кара́гутом та ем сої побі́ла леб (Р.Р.).

Жычу́ти, жича́ти. Зичити, позичати. — Пішла ма́ти до солоні́ны ма́сла жычу́ти (Зб. пр., 272).

Жмикáти. Прати. — Ході́ли-сме гін до поті́чка жмикáти да'яки ла́хи (Тил.).

Жоба́ти. Колупати. — Жоба́ла-м в пе́цу цілі́ський ден (Пст.).

Жудра́ти. Бубоніти. — Але юж мї́ ста́риї л'ю́бит жудра́ти, як ся дачо́го ўче́пит (Бал.).

З

Забаві́тися. Забарвитися. — Як-сме ўшли до Го́рлиц, то ся кус тре́ба бы́ло забаві́ти, доро́га б'ы́ла не блі́ска (Пст.).

Забагну́ти(ся). Захотіти, забажати. — Заба́гла я сої

уто́уди поїха́ти в на́шы сторо́ны, бо ўщы́ ма́м там рї́дну се́стру (Тил.). Заба́гло ми́ ся чо́го́си до́брого (Бал.).

Забамбу́рїтися. Погніва́тися. — Ю́ж ес́ ся забамбу́рїла, хо́ц не́е за́ што (Пст.).

Забанджу́літися. Погніва́тися, наду́тися. — Мо́я неві́ста ю́ж ся забанджу́ліла, хо́цкі я́ ї́ ну́ч на пові́ла, лем то́то, же на́шы л'юди́ вс'яди́ ся до́брї ма́ют и су́т бога́ти (Пст.).

Забанду́літися. Зазіва́тися. — Забанду́ліла-м́ ся и по-тра́тіла-м́ ці́п'ята́ (Тил.).

Заб'ы́ти. 1. Забу́ти. — За́ліз у́ бага́тство — за́быў бра́тство (Зб. пр., 10). 2. Заби́ти. — Забы́ли-зме́ то́то те́ля, й зы́ли (Щав.).

Заваду́ти. 1. Зашко́дити. — Заваду́ли ми́ то́ти гры́би, зосла́бла-м́ (Пст.). 2. Заважа́ти. — Заваду́ло ми́ ці́діло (Віл., Бос.). 3. Заче́пити. — Завади́ла-м́ е́дном ру́ком то́то го́рня, а́ни не зна́м, як ю́ж ся розбу́ло (Р.Р., Рад.).

Завал'я́ти(ся). Забрудни́тися. — Зава́л'яла-м́ со́ї де́си дзьо́пу (Пст.).

Заварува́ти. Збере́гти. — Зава́руї́ мя, Бо́же, од зло́го, од зло́го, од во́ди велкі́ої, од му́жа бри́дко́го (УпЛ).

Заверта́ти. Моро́чити. — Ої́ наве́рни ми́ во́ли, ої́, а́льбо не наве́ртаї́, ої́ а́льбо ти́ ми́, ше́льмо, голо́ви не заве́ртаї́ (УпЛ).

Заві́діти. Заздри́ти. — Во́лять ті́ зави́діти, яќ тя ма́ють са́новати́ (Зб. пр., 70).

Завиніти. Провинитися. — Пан завіниў, а бідного завісіли (Зб. пр., 27).

Завісути(ся). Повішатися. — Завісиў ся тот хлопчіско од жалю великого (Пст.). Хтосьи юж ся завісиў, бо барз вихтєлит (Р.Р., Пст., Ріг.). 2. Заступити. — Завісіла юж то́то окєнце фіранком (Бод.).

Завітрути. Перднути. — Звітрив, як пес (Фольк.).

Заганбу́тися. Засоромитися. — Мо́же 'єдны ся зага́нблят, же на їх терєны не ўшы́тко ў пор'ядку («НС», 1985, № 27; Бал, Вільк.).

Загартати. Одягати. — Дрўгїї раз немобўля загартали и обували, як піде до шко́лы (Душ.).

Загладіти. Загубити. — Загладіло ся мі то́то тєля (Тил.).

Заглобу́ти. Заплішити. — Як ўшли газдо́ве косіти тра́ву, то мусіли призрўтися и до ко́си и не́ раз тре́ба бы́ло заглобу́ти до кос'яка (У.Р.).

Загута́тися. Зазіватися. — Так 'єм ся загу́таў, аж худоба мі пішла до па́шы (Шкл.).

Загудзліти. Зав'язати вузол. — Добра́-сме загудзліли верітку з паска́ми и так ўшли прєз го́ру до Маціни на свячїня (Пст.).

Задіва́ти. Засилити нитку. — Задії мі до і́гли (Пст.).

Задовжу́ти. Заборгувати. — Задоўжу́ся по вуха, не го-ден з того ві́ти (Зин., Тил.).

Зазбіра́ти. Підбирати, визбирувати. — Хто вибе́рау, тот зазбу́рау (Зб. пр., 108).

Зазира́ти. Заглядати. — Зазе́рати до вікна (Пст.).

За́йти. Застати, надійти. — Ту мій граї, ту мі граї, ту бі́ду танцу́вау, і ту мя нічка за́шла, ту бі́ду ночу́вау (Пол.).

Заказува́ти. Забороняти. — Не мо́жна бы́ло спішу́ти ся винимáньом па́сок, не мо́жна бы́ло зроби́ти то́то заско́ро, бо тради́ця заказува́ла верта́ти па́ску до пе́ца («НС», 1988, № 15; Вільк., Пст.).

Заколоту́ти. Потривожити. — Проминáют доўгы ві́кы і нич ся не змíнят, по́кля чло́век не заколо́тит є́ спокóю («НС», 1987, № 11; Бал.).

Захро́піти. Дати пити. — За́кроп то́то дітíнча дачíмси на́й не р'явчит (Р.Р.).

Закрыта́віти. Занидіти в рості. — Закирта́віла де́си чы́сто (Пст.).

Замазкра́ти(ся). Замурзати, забруднити. — Він ся мо́же не раз так замазкра́ти, же а́ни іе́ знам о́дкаль зача́ти (Рад., Крн.). Замача́тися. Промочити. — Замача́ла но́гы (Вільк.).

Замилу́тися. Помилитися. — Пра́вду по́віст лем то́гды, як ся зам'я́лит (Бод., Вис.).

Замдзюру́ти (очі). Зажмурити. — За́мдзюр о́чи и спій (Мсц).

Замлі́ти. — Бодай-іс замліў, як циганські діти! (Роп.).

Замшы́ти. Запхати мохом. — Замшы́ли-зме дз'юри ме́джы гонта́ми (Р.Р., В.С.).

Занглыч'ыти. По-англіійськи. — Англіікам было недобры вымоўл'яти тóто ім'я і гó занглычыли на «Дзьордзь» («НС», 1987, № 11).

Заника́ти. Втрачати, щезати. — Занікат лемківска бесіда, не говор'ючы юж о співі (Вільк.).

Зан'юхтити. Занюхати. — Здохліну пес раз-два зан'юхтить (Зб. пр. 277).

Запа́днути. Запасти. — Під ньом ся зéмля западну́а (Пст., Рдц., Роп.).

Запина́ти. Застібати. — Як ідеш до шкóли, то со́ї за́пни пўащ на всі гузікы (Одр.). Сёрдак ся запінаў на запинанки (Пст.).

Записка́ти. Засвистіти. — Чиє то діўча́тко ўчэра во́ду бра́ло? Я на ню запіскаў, óно заплака́ло (УпЛ).

Запіперечу́ти(ся). Стати упоперек. — Корóва ся мі запіперечу́ла и ніяк не гво́іде ид ста́йни (Тил.).

Заподі́ти(ся). 1. Згубити. — Дéси 'ем заподі́ла сво́ю бранзолётку (Р.Р.). 2. Дітися. — 'Єдна танечні́ця дéси ся нам заподі́ла (Пст.).

Запозна́тися. Познайомитися, спізнатися. — На спотка́ню при огні́ску «Лемківской Ва́три» звідіў єм ся з Микола́йом, з кóтрим єм ся запознаў ўщы в молóдих ро́ках (Р.Р.).

Запоряду́ти. Розпорядитися. — Старóста запор'ядиў, же́би л'юди зда́ли 'яйця (Слт.).

Запра́гти(ся). Забажати, захотіти. — Запра́гла-м поїха́ти г на́ше се́ло (Мжб.).

Запраша́ти. Запрошувати. — Весе́ля г ле́мкиў втяга́ло практі́чно ці́ле се́ло в незвыча́йні́ пережы́тя, твора́ло на́стрі́ радості́, запраша́ло всіх до всенаро́дно́ї забавы́ («НС», 1985, № 15; Бал.).

Зарива́ти(ся). Зачіпати. — Ме́не хло́пці зарива́ють, а я жа́рти зна́ю (УПЛ).

Зари́бкува́ти. Заробляти. — Зари́бкы́е до́бри і жы́от бога́то (Тил.).

Зарму́ти. Закрутити, збити з пантелику. — Си́ў воро́бель на плі́т, зарму́тиў дідові́ сві́т (Зб. пр., 229).

Зарубі́ти. Підігнути. — Спідні́ца бы́ла ку́сцьок задо́ўга и тре́ба бы́ло ў́ще зарубі́ти (У.Р.).

Заряду́ти(ся). Розпорядитися. — Ми́хал маў́ сві́ї пл'ян и зар'яди́ў за ньо́м на́гляд (Вор.).

Заскара́тися. Забожитися. — Заскара́ла-м ся́, же ю́ж не бу́ду зазе́ра́ла до ста'янкы́ (Тил.).

Засло́ту́тися (про погоду). Зіпсуватися. — Де́си ся́ за-сло́ту́ло гне́т (Р.Р.).

Застава́ти. Зупиняти. — Зо стра́ху аж ся́ му ды́х заста́виў (Зб. пр., 148).

Застано́вл'яти(ся). Задумуватися. — Над то́том поді́йом ся́ до́бри заста́но́вля́т дако́тры поклонні́ки (Борт.).

Засціга́ти. Застібати. — Позасціга́ї со́ї гузі́ки, ста́рий, в се́рда́ку, бо ў́деш як розво́ра (Крн.).

Затина́тися. Заїкатися. — Тот чоловік зо страху за́чау ся затина́ти і не міг докладні да́што повісти (Слт.).

Захолоди́ти(ся). Застудитися. — И ўзімі на́шы ба́би пра́ли на рі́ци и хтоўди не 'єдна ся прі́ тим захо́лоділа (Вис.).
Захолоділа со́ї крї́жы и гне́т буде слабува́ла (Р.Р.).

Захра́нити. Уберегти. — Дóбрий чо́ловік і сусі́діў дїм од во́гню захра́нит (Мсц.).

Зача́ти. Почати. — Юж бы за́чати то́то по́ле (Пель.).

Збаламу́ти. 1. Сплутати. — Яко́си ем збаламу́тила сте́жку г лі́сі и ну́як ем не го́дна бы́ла трафі́ти до́міў. Втоўді посі́дла со́ї кус під дере́вом и мі оді́шло (Пст.). 2. Збити з пантелику. — Збаламу́тила-с мя чу́сто, те́раз не знам што́ робі́ти (Тил.).

Збыхну́ти. Зітхнути. — И призво́лиў ем синóви — одпові́ў в душы и збыхну́ў глубо́ко (Ждн.).

Збу́ри́ти. Перевернути, розкинути. — Ві́тор збу́риў мї сїно́ чы́сто, а ми ся так ба́рз напрацува́ли (Син.).

Званто́літи. Згруб. — З'їсти. — Пиячу́ско званто́ліў ш'ытку стеранку (Ганч.).

Зведава́ти. Цікавитися. — Не прода́вай зу́бы, не зведава́м на них (Зб. пр., 32).

Звика́ти. Привикати. — Блазньо́ви і діти зві́кли пра́вду гварі́ти (Тил., Зин.).

Звиді́ти(ся). Побачитися. — Приї́хаў мій су́сід, то-сме ся звиді́ли (Слт.).

Звітхну́ти. Вивихнути. — Ско́чиў ем без 'ярок и зві́тхнуў сої но́гу (Рад., Бось.).

Звіда́ти(ся). Спитати. — Мушу я ся го піти звіда́ти, бо я та́ке ді́уча хóчу за же́ну взя́ти (УПЛ). Як бы ся да́хто я зівдаў, ци ми до́брі бы́ло та́м до́ма, то бы-м пові́ла, же так (Р.Р.).

Зводні́ти. Зголодніти — Юж ўшы́тки зводні́ли и я тіж водне́ній да́што і́чме (Слт.).

Згаджáтися. 1. Погоджуватися. — Я ся не зга́джам што́ден шкитильга́ти на дру́ге се́ло по хлі́б (Бал.). 2. Годитися, бути у згоді. — Ми ся о́бі ні́як не згаджáме (Пст.). 3. Сходитися. — Не зга́джат ся ту юж сам те́рмін ви́пкы па́ски, в 'едних се́лах робле́но то́то в се́реду або на́йпізні́ше ў че́твер, але ніко́ли ў п'ятні́цю («НС», 1988, № 13; Р.Р.).

Згада́тися. Домовитися. — Юж-зме ся згада́ли (Тил., Рад., Ріг.).

Згігну́ти. Околіти. — Не́сли то́тых ді́теї до ксту́ ў кожу́сі та е́дно страті́ли, за́ки верну́лися, то о́но згігну́ло (Шкл.).

Зглоту́тися. Зібратися товпою. — На «Ва́трі» зглоті́ло ся ба́рз л'юда и не мо́гли-зме ся на́йти (Прб.).

Згусува́тися (про коней). Впертися. — Згусува́лися ми ко́ні и ледві́цько-м до́віз ид хы́жы то́ты сно́пы (Пст.).

Здару́тися. Нагодитися. — Здары́ло ми ся тамто́го ро́ку одвиджа́ти даўного знайо́мого пчел'яра під Рима́новом (Тил.).

Здіва́тися. Знущатися, насміхатися. — Юж ся так не́ раз здіва́ли хло́пи з того бідачы́ска (Пст.).

Здіти. Одягти. — Наш Пётрусь ўчера на óбi ручки здіў сої по обар'янцю и так літаў по двóри (Ганч.), Зді на ся дашто, як ўдеш до обоїска, бо там холóдно (Тил.).

Здорожіти. Подорожчати. — За́с здорожіло и молóко, и ма́сло, повїжте, як пенсіонерóви жы́ти (Тил.). Нїська жы́тя здорожіло, што а́ни (Бось.).

Здума́ти. Надумати, придумати. — Він про што не повідáт, то ўшпїтко здума́т (Рад.).

Здуміти. Здивуватися. — Сэса нові́на мi бы́ла ба́рз дiўна и я óдраз здумі́ла (Бод.).

Здуну́ти. Вкрасти. — Цигáнка заўсе любі́ла штóси здуну́ти, трéба было ба́рз ей ся варувáти (Пст.).

Здўтис́я. Погніватис́я. — Нанáшко здўўся нá нас (Бол., Пст., Роп.).

Здушíтис́я Загрíтис́я. — Так ем ся здушила, же би на мi вóда скипі́ла (М.В., Тр.С.). 2. Спотíти. — Гóряч ба́рз, здушíла-ся чíсто (Тил.).

Зывядну́ти. Зiв'янути. — Зывядну́ло тóто квíтя дóраз (Блiц., Бось., Квт.).

З'iднáти. Найняти. — З'iднáм я си шугаiчка, заíме вóли до потiчка (Упл). З'iдна ем соi сусiда молотiти снóпи (Слт.). Трéба дакогóси з'iднáти до копáня компэриў (Пст.).

Зьвандáти. Базiкати. — Нáшто-с дiўча, зьвандáло, же мя бiдеш кохáло (Упл). Наш сiсiд ба́рз любиў дашто зьвандáти (Р.Р.).

Злож'ыти. Покласти. — У подяцi зложы́те квiток з

Леківщыны на високій могúлі Тараса Шевченка («НС», 1988, № 28; Р.Р.).

Злюбúти(ся). Сподобатися, полюбити. — Тот ксьбндз мі ся зл'юбиў наібúше (Тил.). Цú ся злюбúло на́шым л'юдям ту? Нé знам, што повúсти (Р.Р.).

Змаркотнúти. Ставати не по собі. — На́шы хлóпцы змаркотнúли, бо подумáли, што пов'ыдят ìх родúче («НС», 1989, № 40; Тил.).

Змістúти. Вмістити. — Не є тако́ї пóвної стодóлы, жебы ся ні не змістиў ше ёден снúп (Зин., Тил., Пель.).

Зморúтися. Стомитися. — Їхаў ціли́й мúсяц и ся бúдний бáрз зморúю ìхáти до Гамерúки (Вільк.).

Знáтися. Розумúтися, розбиратися у чомусь. — Ци ся знáм на музúці? (Бал.). На́шы н'яньо ся бáрз дóбри знáли на мул'ярці (Тил.).

Зобрáтися. Одягнутися. — Зобера́йся гáрдí (Ганч.).

Зожёрти. З'їсти. — Што сёрпец зóжне, то мáрец зóжре (Лем.).

Зомкнúтися. Зсунутися. — Нóги мі ся зóмкли зо схóдúю й мнóм прáсло на зéмлю и хтоўчас полама́-м рúку (Пст.).

Зопал'яти. Помúшати. — На, зопáляй пирóги и íчте (Р.Р.).

Зопёрти. Стримати. — Як ся на́пер ìхáти до Гамерúки, то гó нúхто не мúх зопёрти (Мсц., Пст., Крн., Рíг.).

Зостáти. 1. Стати. — 'Она зостáла же́ном шоўты́са (Бал.). 2. Залишитися. — Ушь́тко зостáло ся там, ныч зме́ не бра́ли (Р.Р.).

З-І-Й-Ї

Зохаблѹти. Покидати, залишати. — Во'ячку, во'ячку ў сѹвѹм калапѹчку, на кѹго зохаблѹеш своѹ фраїрѹчку (УПЛ).

Зревѹдува'ти. Перевѹрити. — Зревѹдували н'яньѹ кышенѹ старшых братѹї, але нѹч не нашли (Бод.).

Зужваѹти. Пом'яти. — Зужвала дѹси спѹднѹцу (Вис.).

Зу'яти. Обхопити, облягти. — Жалѹ мої, жалѹ, 'як-сте м'я зу'яли, не з 'ѹдного бѹку, але з кѹждѹї страѹни (УПЛ).

Зчутѹтѹся. Спам'ятатѹся. — Не зчутѹвамся, як шѹр мя г рѹку, ўжѹр тѹпер слабѹю (Син.).

І

Іграѹтѹся (про малѹт). Бавитѹся, гратѹся. — Смѹт лем геѹ, як ся іграѹт мацѹцкѹи (Пст.).

Іскаѹти(ся). Шукати, шолопати. — Кѹри ся іскаѹт, то буде дѹйдж (Тил.).

Й

Йойчаѹти. Плакати, голосити. — Як мѹ гмер старѹї, што я ся набѹдувала, йойчала штѹраз (Пст.).

Ї

Їднѹти. Наймати. — Мусѹме їднѹти дакѹго, жебы рыхтѹваѹ на весѹля (Пел., Зин.).

Їмаѹти. Ловити. — Замѹчула перстѹник в росѹлѹ, покѹтула го по стѹлѹ, ої їмаї, їмаї, мїї наймилѹньшїї сокѹле (УПЛ).

Їстúся. 1. Сваритися. — Не будéме їстúся, бо зме родúна (Тил.). 2. Гризтися. — Óкляп чúсто, юж бúду ся úщи за то їла (Пст.).

К

Кабзува́ти, габзува́ти. Сварити, принижувати. — Кабзу́е заўсе ме́не ме́джи л'юдми (Бал.).

Кавальцюва́ти. Різати на шматки. — Компéри кавальцюва́ли-сме до саджу́ня (Блiх., О.Г.).

Капару́ти. 1. Бiдувати. — Яко́си там капару́ла з тьма дiтми (Брт., Пст.). 2. Невмiло господарювати. — Дакóтри л'юди ўшы́тке жьiт'я капа́р'ят, нич не ма́ют (Р.Р., Мсц.). Зневаж. Готувати їжу. — Недóбри ва́риш, лем капа́риш (Пол.).

Капа́ти. Перен. (про грошi, маeтнiсть). Перепадати, дiставатися. — Як н'яньо на́везли да́што з Гамеру́кы, то i мi кус ка́пло (Тил., Зин.).

Каправі́ти. Гноїтися. — Їóму на́вeснi заўсе каправі́ют óчы (Блiх.).

Кача́тися. Валятися. — То́то ма́ле зас ся качат по тра́ві, зателéбле сої гаченя́та (Пст., Бод.).

Кварува́ти. 1. Лакомитися. — Кiт мi кварува́ў по гóрцьох, зметáну мi зожéраў (Бод.). 2. Ласувати. — Ква́рува́ла мi в ку́хeнци (Пст., Рiг.).

Квича́ти (про свиней). Квікати. — Па́ця мi гнeска ба́рз квiчит (Вис.).

Квокта́ти (про квочку). Кво́кати. — На́ша квóка зас квокта́т, не e на то ра́ди (Тил., Зин.).

Кепешы́тися. Пишатися собою. — Діўки ся заўсе кепешат (Бал.).

Кива́тися. Гойдатися. — Пóнад мóрем брідка хвіля тримат, бо ся шіфа з бóку на́ бік ківат (УПЛ).

Киздрі́ти(ся). Вередувати. — Чогóси тóто дітінча так ся кыздрит гнэска (Бал.).

Кикотáти, кікотáти. Зневаж. Хіхікати. — Любіў ся кыкотáти (Пст.).

Кимарі́ти, кемері́ти. Дрімати. — Юж кимáриш, та ўд же ляж сої (Тил.).

Китка́ти(ся). Лоскотати. — Не кítкаї мя, не л'юблю ся китка́ти (Пст.).

Кихну́ти. Пчихнути. — Штóси юж ем зó два раз кихну́ла гнэска, ўщи би-м не бы́ла 'яка сла́ба (Тил.).

Кільтува́ти. Витрачати. — На тóто пóле кiлькo ся кiльтува́ло! А тéпер не є нич (Тил., Даль.).

Кіру́ти. Гнати. — Але тя юж трéба кіру́ти до кнiжки (Бал.).

Кіывча́ти (про птахів). Кричати. — Каўки кі'яўчат на якы́су бiду (Бліх.).

Кыва́ти. Хитати. — Де вітор не дўе, там ся гáлузя не кыва́ть (Зб. пр., 51).

Клапа́ти (про їжу). Хляпати. — Дóбрі трiмаї ўжы́чку, бо кла́пнеш на óбрус (Пст.).

Клічу́ти. Кiльчитися. — Банду́рки ся поклiчу́ли і юж

їх можна садити (Рад.). Клічат ся бандурки г нашим льосі (Тил., О.Г.).

Клохтіти. Сильно кипіти. — Але юж клохтит то́та зупа (Бліх.).

Клюбачі́тися (про черв'яка). Звиватися. — Смóт, то ся клюбачит чérвак (Бліх.).

Клюсночі́тися. Хіхотати. — Сáми до́ ся клюсно́чат (Пст.).

Клянчі́ти. Просити настирливо. — Та́кий ес же́брак, же хóдиш кл'янчиш, ци не ўстідно то́бі (Мсц.).

Кл'ясти. Проклинати. — Б'́или та́кы и ў́ нашим селі́ же кл'яли! (Пол., Душ., Злц.).

Кляча́ти. Стояти на колінах. — Йо́ї, діту́но, не раз ем кляча́ла пе́ред Ма́тинкоў Бо́жоў (Р.Р., Вільк.).

Кокоші́ти(ся). Задаватися. — Ани не́ хті́ў бесідува́ти зо́ мно́м, ба́рз ся коко́шит (Бліх.).

Колінчі́ти. Стояти навколішки. — Він колінчи́ў пе́ред о́бра́зом и прóсиў, же́би му Бог допóміг пережы́ти то́то ба́нува́ня за сво́ім кра́йом (Рад.).

Коморі́ти. Жити на квартирі. — Юж не будеме ко́моріли, ма́ме юж сво́е (Тил.).

Кому́тіти. Каламутити. — Два голу́би пі́ли воду, а два кому́тіли (Фольк., Розд.).

Кра́мча́ти (про ворону). Каркати. — Воро́ніско чо́го́си кра́мчит, і пе́ўні на дощ (Бліх.).

Крача́ти. Йти, крокувати. — Ге́ї, як ўдеш попе́ред нас,

К-Л

геї, помаленьки крачаї, геї, 'єст там студенечка, та б'єс ся не замачаў (УПЛ).

Кропну́ти. Вдарити. — Ид одталь, бо як тя кропну, то сої запам'яташ (Бліх.).

Кст'їти(ся). Хрестити(ся). — Їдеш до церкоў, то маш кст'їтися (Тил.).

Крумча́ти (про жаб). Жаб'їска крумчат на дощ (Пст.).

Кудовчу́ти. Куйовдити. — Не кудобуч волбся (Зин., Тил.).

Кустр'їтися. — Чом мы, лемкы, тєраз кустр'їме ся, злост'їме ся лем про то, як да'якїй «їсторик» хоче сої полїтати в хмарах? («НС», 1987, № 11).

Куяр'їти. Творити бїду. — Ку'яриш бїду зас, дїтїно? (Бал.).

Ку'яти. Дрїмати. — Ст'ари на весїлю тєпер лем штбси и юж ку'ят (Тил.). Н'ашы б'абця Н'ацка люб'їли сої сїдїти ко́ло припєцка з'їмом и ку'яти (Ганч.).

Кыртаві́ти. 1. Не рости, припинити рїст. — Н'аша яблїнка штбси закыртавіла (Тил.). 2. Не розвиватися, ледве жити. — М'але ког'утья зач'ало кыртавіти (Пель.).

Л

Ладува́ти. Вантажити. — На, маш, ладува́ти тї не б'уду, са́ма роб (Пст., Тил.).

Лаком'їтися. Ласувати. — Не дам тї а́ни одроб'їну,

не б́удеш ся лакомити, бо піст. Тр́ймам то́то про неді́лю (Тил.).

Легейда́ти. Лінуватися. — Барз тя про́шу дост легейда́ти, бер ся до робо́ты (Зин., Тил., Рад.).

Легну́ти. Лягти. — Як ле́гне моло́дий на ло́же, як з па́ви пе́рко поло́жиу (Розд.).

Лекша́ти (про стан хворого). Кращати. — Та зача́ло лекша́ти, юж ста́е, кус їст да́што (Бод., Пст., Вис., М.В.).

Лепота́ти, лопота́ти. Торохтіти. — Не ла́поч, бо тя нич не розумію (Вис., Пст., М.В., Пель.).

Лиска́ти. Перен. Блищати. — Хто гро́шы ту́скаць, то́му лиска́ць (Зб. пр., 75).

Лігу́тися (про корів). Бути в стані тічки. — На́ша П'ятно́ля юж ся літит, б́уде з не́й коро́ва (Бод., Вис., Пст.).

Люл'я́ти. Колисати. — Л'юля́ї же мі, л'юля́ї, мій маці́цькій сину (Ганч.).

Любова́ти. Любити. — Буду є́ї люблюва́у заўсе (Ганч.).

Лупа́ти. Розбивати. — Пішоу́ гин ка́міня лупа́ти (Тил.).

Лябда́ти. Знев. Говорити нісенітниці. — Л'ябдат, шо му хві́ля на язик принесе́ (Вис., Рад., Крн.).

Лялюш́іти. Пестити, доглядати (дитину). — Єм го як зіні́чку лялюш́іла (Бось.).

Ляпка́ти. Плескати в долоні. — Співи б'́ули барз ла́дні, ш'́йтки ляпка́ли и ляпка́ли. Хотіли ў́ци слуха́ти (Пст.).

М

М

Маїти. Заквітчувати. — Будете маїли тєраз хьжу? (Вис.).

Малатати. Бити, луцювати. — Малатала тóго быч'ыска, по сїні мі побрóдиў (Пст.).

Мамрати. Говорити незрозуміле. — Што хóчеш óд мєне, што мáмреш и мáмреш? (Мсц.).

Мантуліти. Випрошувати подачки. — Юж так любїла мантуліти заўсе (Тил.).

Мартвїтися. Гризтися. — Маў тїж тот 'Іван и родїчїў, кóтры мартвїли ся, як тот Вáньо бóде жьїў, як їх не стáне («НС», 1989, № 35).

Маручати. Стогнати у сні. — Зóслаб бїдачьїско, маручаў цїлїцьку нїч (Р.Р.).

Марцуватися (про котів). Паруватися. Бути в перїодї злучки. — Юж ся кóти марцўют (Пст., Тил.).

Матися. Жити заможнó. — Як ся мáш? (Зин., Тил.).

Масакрувати. Битися. — Парїбки ся нє раз масакрували чєрез тóту дїўку (Бал.).

Маскати. Вибрати дочїста, вилізати. — Мáскаї тóто мїся од мáсла хлїбом, бо лїшком ся не вибєре так дочїста (Пол). Юж мáскаш тїўко, же зóб'єш помис'ятко (Роп.).

Мельдувати. Зголошувати. — Ходїли-зме на окóпи аж за Горлїці и кáждїй раз мусїли ся мельдувати нїмцям (Пст.).

Метáти(ся). Перен. Кидати. — Задуже ся мéче ў óчыі (Р.Р.).

Метáти. Кидати. — Так до ньóго бесідувáти, як до сціни горóхом метáти (Тил., Зин).

Мжичúти. Моросити. — Юж дрўгі дéн надвóрі дощ мжúчит (Роп.).

Мигáти. 1. Мелькати, увижатися. — Штóси пéред óчми мúгло. Тóто жýтя хóцкі и бýло т'яжке, áле так лем мúгло (Пол.). 2. Кліпати. — Мúгаш очáми, як воўк ўно́чи (Рад.).

Микитúти. Хитрувати. — Микýтиш мi ўшьїтко (Бод.).

Мимлáти. Плямкати губами. — Тóто дїўча юж нiч нé їст лем мúмле (Тил.).

Мимрáти. Робити повільно. — Лéгарт велúкiй, зá што ся не вóзме, то хýбаль мúмре и мúмре (Даль.).

Минáтися. Померти, відійти. — Минўлися юж нáшы н'яньо (Зин., Тил., Рад.)

Мирдáти (про собак). Крутити хвостом. — Смóт, як нáше пéся мúрдат хвóстом, так ся тїшит (Тил.).

Мiскувáти (про тварин). Вичищáти, каструвати. — Мiскуваў кóні (Блiх., Тил., Пст.).

Мозолiти. Важко працювати. — Бiднi л'юдi мозолiють, а панóве сiдять (Зб. пр., 6).

Молитвáти. Посвячення муки, яець. — Молóды мóже не розумiють слóва «молитвати»; для того пóвiм, же хóдит ту о посвячúня тої мúки и яец, што ма́ют допомóчи газдiни в тим, жеби пáска ся ўдáла («НС», 1988, № 15).

М-Н

Морúти(ся). Втомитися, мучитися. — Мбї н'яньо т'яжко все робúли и обцювáli, же не дáдут жáдної сво́йої дítуни ся так морúти (Прб.).

Моцувáтися. Силкуватися. — Не моцúйся юж так, е старший óд тя (М.В., Борт., Пст.).

М'ютувáти. Блювати. — Неясúче бýло тóто пýтя, ўшы́тко-м м'ютувáў (Тил.).

Н

Набивáти. Не шанувати, не хотíти. — Зас набúваш тýма дереўнякáми (Пст.).

Набирмíти. Набрякнути. — Твár мi набирмíла (Бал.).

Навэртати (за плугом). Повертати. — Навэртаў мi Вáньо кóні, дáкус мi пóмiг (Бод., Пст., У.Р.).

Навúти. Навинути. — Навúли на мотовúло воўни и так прýли (Бод., Борт., Пст., Рiг.).

Наврацúти. Навернути. — А хóц би я свít преўрацúў, таку би-м тя не наўрацúў (УпЛ).

Навинúтися. Несподівано з'явитися. — Навíнууся мi кóжух (Пол.).

Нагварúти. Намовити. — Же-м ся дáла нагварúти, iз розúма звéсти, же я дáла сво́ю кóсу навíки розплéсти (УпЛ). Нагварúли мя сусíдóве iхáти з нíма на Миколаўску (Вис.).

Надумáти. Пригадати. — Надúмаў со́й шы́тко, та тi повiм (Рад.).

Наїмати. Наловити. — Силова́ным псом заяціў не наїмаш (Зб. пр., 66).

Назноша́ти. — Наносити. — Смот же, сила ем губіў назно́шиў і шили'яких голубінок (Тар.).

Наману́тися. Зустрітися, натрапити, попастися. — Наману́лося мі гáрде хусті́ня, та м го купі́ла (У.Р.).

Намігува́ти. Накидати. — Не намітуї том гу́ньком, бо ўци будеш ў ні ходиў (Пст.).

Напавáти. Напувати, поїти. — Напавáли корóву (Р.Р., Пст., Ріг.).

Напастува́ти. Нарікати. — На ста́ру Чуликáню люди не раз напастувáли, што чўджу крівду прогайнува́ла (Тар.).

Напéратися. Просити. — Зас ся напéраш їсти, а што ті дам, хібаль неobar'яни компéри, гнэска пїст (Пст.). Ба́рз ся напéрат Андри́ поїха́ти до Го́рлиц одвиді́ти свої́ сторóни (Вис.).

Напотка́ти. Натрапити, знайти. — На Поді́лю заўсе напотка́те то́ты са́мы слéзы ўдячнóсти за рідну пїсню («НС», 1988, № 28).

Направі́ти, направ'яти (про взуття). Ремонтувати. — На ста́ріст бу́де напра́вляў обу́тя (Злц., Душ., Тар.).

Нап'яти. — Трїма́йся, ста́ра, ша́рга вўха нап'яла (Фольк.).

Нарозумі́ти. Дати добру пораду. — Бог мя нарозуміў, хібаль ніт, же-м не пові́ла ніко́му (Зин., Даль., Тил., Пель.).

Н-О

Нашипляти. Нашукати. — Виплетаў сої шварній кошучок і ягід нашипл'яў (Пст.).

Нащулiти. Насторожити. — Было нащулiти вуха, бо добрі не чуеш (Вис., Крн.).

Нютува́ти. Склепувати, з'єднувати заклепкою. — Мусію ем нютува́ти ста́рий ба́няк (Пст.).

Натягну́тися. Вирости, бути високим. — Натягну́ўся, як ба́сы (Зб. пр., 260).

Няга́ти. Не чіпати, не торкатися. — Н'ягаі то́то, бо тя ўпа́лит (Вис.).

О

Обавл'ятися, обав'ятися. Гаятися. — Не обаўляі ся, лем бёр то́го опал'юха и шма́р да́где, по́кля мр'яч надво́рі (Пол.).

Обар'яти (про картоплю). Знімати лущиння з вареної картоплі. — Х по́сті обаря́ли хiбаль компе́рі и так їли обаря́ви (Бод).

Обатурiтися. 1. Опритомніти. — Обатурю я ся и зас піду до робо́ти. 2. Виздоровіти. — Обатурiли го дохто́рі (Син.).

Обачiтися. Виздоровіти. — На ру́ци ми́ ся зроби́ў якы́сьї о́тік, але дохто́рі о́драз ўз'яли ся за ме́не и помо́гли ми́ ся обачiти (Р.Р.).

Обия́ти. Обняти. — На «Ва́трі» бы́ли-зме ўшы́тки, то́уди ся хті́ло обия́ти ці́лий сві́т (Шкл.).

Обыйти. 1. Обійти. — Він такий: сім раз двєрі об'ышоў, а двєрі не нашоў (Зб. пр., 141).

Обісхнути. Обсохнути. — Гнєска така юж папля надвѳорі, змѳкла-м чїсто, дакус ту обісхну кѳло припєцка и зѳс пїду до стѳїні (Р.Р.).

Обзерѳати(ся). Оглядатися. — Трѳба са обзирѳати і на зѳдні колєса (Зб. пр., 94).

Облапѳти. Обійняти. — Стѳрїй лєжит, в грѳдях хрѳпит, єї, мєне млѳду не облапѳит (УПЛ).

Облїкѳтися. Одягатися, — Чом ся не облєчеш теплїше — гнєска дѳже мѳроз (Крн.).

Обмїтувѳти. Обкидати. — Богѳтыї ся хлїбом обмїтує, а бїднїї не має шо їсти (Зб. пр., 7).

Обрытвѳти. Обголити. — Обрытвѳїли го і без брытвѳы (Зб. пр., 114).

Обстрямбѳти. Обшарпати. — Юж єм так сѳї осбт-рямбѳала сїднїцу, же дѳлом мї вїсят стр'ямби (Бод.).

Обтелїзгѳтися. 1. Вмитися абияк. — Та чи нєє кѳс да'якої вѳдї, жєби ся якѳси хоч обтелїзгѳати (Тил.). 2. Забруднитися, обляпатися (Крн., Вис.). — Бѳїю боўѳто и дєси ся бѳрз обтелїзгаў (Вис.).

Обчемсѳати. Обчимхати. — Обчемсѳали ялїцу. (Пель.).

Обчєрсти, обчїрѳати. Обдєрти кору. — Колотѳўцю хѳїбаль юж трѳба обчєсти (Тил.).

Обшупѳати, обшупїти. Обшолопати — Кїдь са кѳркы обшупїють — бѳде додж (Зб. пр., 52).

Овалі́ти. Скинути, збити. — Сіла му́ха на коно́плю, овалі́ла цві́т, а юж т́у мі, мо́я мсмцю, зав'язала́ сві́т (Фольк., Пель.).

Огада́ти. Роздобути. — Огада́й мі да́ке обу́тя, бо юж і́де з́има, але та́ке, же́би бы́ло мі вигі́дне (Тил.). Огада́й со́й острівні́ ка́мін, бо підеме́ косі́ти, а ко́са ті ся ту́пит што́раз (Пст.).

Оган'яти(ся). Обганятися від когось. — Оганя́ў ся од пса (Пст.).

Огартáти. Плу́жкувати, підгортати. — Огартáти компе́рі ході́ли-зме ў́шпйткы (Вис.).

Огвар'яти. Обмовляти. — Сві́тиў би міс'ячок, хма́ри му не да́ют, вз'я́ў би шу́гай д́їўча, л'юди́ огвар'я́ют (УПЛ). Ой што́ ти по́выдали? Ой фра́їрочко́ моя, те́бе огвар'я́ли (Фольк.).

Огрі́ти, огріва́ти (про сир). Віді́грівати. — Огрі́ва-м сьі́р (Тил., Пст.).

Одбы́ти. 1. Відбути. — Коб сме́ одбы́ли то́ті св'ята́ (Пст.). 2. Від'їхати. — Фе́цко зас одбы́ў до Гамері́ки (Пст.). 3. Відіслати. — 'Одби́й му телегра́му, же і́деш (Вис.).

Одбы́тися. Відбутися. — Музі́ка церко́ўна ма́ла ся одбы́ти при це́ркві («НС», 1988, № 43).

Одвиді́ти. Побачитися. — За́світ ми міс'ячку́ на ў́зку драже́чку, пі́ду одвиді́ти сво́ю фра́їре́чку (УПЛ).

Оді́дичьі́ти. Отримати у спадщину. — Ци-с оді́дичьі́ла та́кйй кра́сні го́ўос? (Р.Р., Пст.).

Одзыска́ти. Завоювати, повернути. — Мої няньо повідáли, же княгúня На́цка помóгла синóви одзыска́ти ма́дьярскій трóн («НС», 1989, № 5; Бод.).

Одзьобáти, одзьобува́ти. Обполоти город. — Юж якóсы-зме одзьобáли то́ти банду́рки (Крн.).

Одложу́ти. Відкласти. — Шо ўлі́ті одло́жиш, то ўзі́мі я'кбы-сь на́шоў (Зб. пр., 61).

Одоначу́ти. Відсунути. — Одо́нач ми то́то фіра́нча, бо ныч не го́дна-м заздрі́ти (Тил.).

Одохті́ти. Втратити охоту. — Одохті́ла-м юж верта́ти до́міў (Вис.).

Одпроваду́ти. Відвести. — Як я ся ту не пода́бам, одпровад мя о́дкаль-с мя вз'яў (Тил.).

Одрéкти. Відповісти. — Дідо одр'юк му же то́т га́д му́дриї, бо вче́нії («НС», 1986, № 33).

Одсаду́ти. Відлучити. — Одсаду́ли-зме те́ля од коро́ви (Р.Р., Пст., Ріг.).

Оже́рти(ся), ожу́рати. Об'істи. — Оженéнії Гнат любіў ся не раз ожéрти коби́льохіў (Пель.).

Озерáтися. Оглядатися. — Сéман озéрат ся, а я нич, ўда́ю, же чы́там (Бось.).

Озива́тися. Відгукуватися. — Як ся до ліса крі́чит, так ся з ліса оз'ыват (Фольк., Вис.)

Оказа́тися. Виявитися. — А ко́ли юж вы́шли на сце́ну, то оказа́ло ся, же 'э́дна хорі́стка де́си їм ся заподі́ла («НС»,

О

1988, № 43). За'єден час ся оказало, же діти сої на́шли бóмбу пи штóси ўнше (Пст.).

Оклама́ти. Ошукати. — Оклама́ли 'єдну ба́бу то́ти цига́ни до́раз (Вис.).

Окруча́ти. Закручувати. — Волóся, волóся, білєньке волóся, більше ўже не б́ду сплі́тати тя ў ко́су, а лем б́ду тебе ўго́ру окруча́ти, б́ду за то́бом гіркєнько плака́ти (Лем.).

Окуча́ти. Обкручувати деревати. — Оку́чай яблі́нки (Тил., Пст.).

Оліпу́ти. Обліпити. — Тіўко ми ся здає, же ўцы трєба б́ло оліпу́ти припе́чок и ўто́ўди буде аку́рат (Бод.).

Олупу́ти. 1. Оббілувати. — Олупу́ли ско́ру зо сві́ні (Пст., Ріг.). 2. Здирати кору. — Олупу́ли ясьо́ня (Пст.).

Омазка́ти. Обмазати. — Омазка́ли хьїжу глі́ном. (Р.Р., Пст.).

Омасти́ти. Дати жиру. — Неє жа́дної ома́сти, не мам чим то́ту риза́нку омасти́ти (Пст.).

Оме́рзти(ся). Набриднути. — Як ся постари́ў наш лє́мко і оме́рзли ся му ві́чно голо́дни тури́сты — шма́риў ўшьткы сво́ї патє́льні, оці́джачки до озе́ра, а сам прє́нос ся дожива́ти на 'єдну та́ку безл'юдну ви́спу («НС», 1987, № 11). Юж ми оме́рзла то́та 'єдна робóта, за́ран со́ї за́чну што ўнше (Тил.).

Омохті́ти, омшы́ти. Порости мохом. — Омшы́ли на́шы хьїжи, ніхто г них не жу́є (Вис., Крн.).

Оначіти, вионачіти, заоначіти. Щось робити, змінити. — Оначіла-м юж поўотно (Пст., Ріг.).

Опалáти. Вивіяти полову. — Будéме опалáти тот 'ячмін, бо 'една не дам ráди, пак потéмри нич не зробіме (Бод.).

Опасáти. Оперезати, підперезати. — То тыж він мїцно мя опáсаў свóім ремёном (Вис.).

Опéчи(ся). Попектися. — Дітіна ся може опéчи (Пст., Ріг.).

Отвер'яти. Відчиняти. — Не отвéраі двéрі (Бал.).

Отіка́ти. Стікати. — Жéби óтюк сир (Пол., Ріг.).

Отр'ясти. Обтрусити, струсити. — Отр'яс то́ту яблінку (Пст., Р.Р., Бал., Ріг.).

Охабу́ти, охабл'яти. Залишити. — Пётро оха́біў пёршу жéну (Брт., Пст., М.В.).

Охляпну́ти. Ослабнути. — На́шы н'яньо так ся надвигáли дере́ва на но́ву хыжу, же іх з'їмаў óхват и так нам чісто охл'япли (Р.Р.).

Охромі́ти. Стати кривим. — Тягу́чіі кін або ўсліпне, або охроміе (Тил.).

Охті́ти. Охати, жалітися. — Сла́ба охті́ўа без перста́нку (Пст.).

Оцапíти. Здивуватися. — Од тої вїсти чісто оцапíла-м, áни не зна́ла-м што думáти (Пст., Вис.).

Очуті́тися. Опритомніти. — Очуті́вам ся г 'якысіі хы́жі, роззры́вам ся и ніч не видíла-м над голо́вом лем паучі́ня (Вис.).

О-П

Ощастіти. Ощасливити. — Як зéмлю не помáстиш, та ся зéрном не ошáстиш (Зб. пр., 61).

П

Павузіти. Рублити, прив'язувати мотузком на возі. — Павузіли сіно (Пель.).

Паздеріти. Розривати на шматки. — Паздеріш дере́во, то паздіря́ буде до́бре до розпа́лу (Пст.).

Пакáти. Курити. — На́шы дідо лем со́й так пакáли фа́йком (Р.Р., Пст., М.В.).

Пандерува́ти. Терпіти. — Не б́уду ти пандерува́ю́ а́ни раз, пі́ду да́где отса́ль (Вільк., Р.Р.).

Папа́ти (дитяче). Їсти. — Гад прил'юз до діт́уни и за́чаю́ хлипáти з помися́ти, а діт́уна ў́жичком го б́ила по голо́ві и гварі́ла: «Па́паі́ кру́пці не́ лем мо́ньо» (Пст., Бод.).

Парадува́тися, параді́тися. Франтуватися. — 1. А на́шы дру́жбове́ та й ся парадую́т же со́й на дру́жбінах з дру́жкáми танцю́ют (Фольк.). 2. Гарно вдягáтися. — Параду́е ся мо́я неві́ста (Тил., Зин., Ріг.).

Паркотáти. Бубоніти. — Но ты ся гне́ска ю́ж на-парко́чеш, не па́ркоч так (Вільк., Р.Р., Пст.).

Партолі́ти. Робити абияк. — То́то до́ўге парі́бщ́у́ня ні́ч ты не наў́чіло, хі́баль ў́шьї́тко парто́лиш заў́се (Пст.).

Патрі́ти. Пильнувати, остерігáтися. — Того па́трит, бо пхне́ па́льці, де не тре́ба (Бось.).

Паха́ти. Нюхати. — Па́хам — па́хне, обзэ́рю — м'я́гке, а́ то гі́ўно (Пст., Бод.).

Пацько́рúти. Робити недбало, неохайно. — Ка́жда газдúня ба́рз пильнува́ла пéчи па́ску и ўшы́тко докла́дні дава́ла и не смíла юж пацько́рúти (Мсц., Р.Р.).

Перебачúти. Пробачити. — Пере́бач ми́ то́то (Пст., Тил.).

Переб'ы́ти, перебува́ти. Перебути. — Шо бы́ло, то ся якóсы перебы́ло, щи жи́еме (Зин., Тил., Пель.).

Перебі́гну́ти. Перебі́гти. — Тúха вода́ бере́ги ла́мле, а бы́стра лем перебі́гне (Фолк., Вис., Ганч.).

Переві́дува́ти(ся), переві́да́ти. Дізнаватися. — Пе-
реві́дува́ли ся л'юди не раз о на́шiм кра́ю (Мсц., Пст.).

Передера́тися. Пробиратися. — Моло́ди хло́пци і дйúчата передира́юцца непрохі́дны́ма пари'ями, одноўвля́юць придоро́жны каплúчки (Зин.).

Перекачу́лі́тися. Перекинутися. — Як ем ся зашпо́ртла, то пра́сло мно́м, и аж ем ся перекачу́ліла (Вільк., Пст., У.Р.).

Переки́цну́ти(ся). Перевернутися. — На́ше ма́ле барз фалúчне, л'юбит не́ раз ся переки́цнути по сiні, то би побу́риў ўшы́тко (Тил., Вис.).

Перекро́чу́ти. Переступити. — Спiў і музúка в ча́сі вечэ́ри на весiлю ся концентру́юць на молодúці, яка ма́е пере-
кро́чу́ти на́важнiшы́ пóриг сво́го жы́тя («НС», 1985, № 15, Р.Р.).

Перепроваджа́ти. 1. Проводити. — Выбо́ры перепро-
ваджа́ли ў тот спосі́б, же ка́ждый маў пра́во голосо́вати лем
'еден раз («НС», 1985, № 36). — Весі́ля сто'яло ці́лий дэ́н і
ці́лу ніч, до́бры смо го перепроваджа́ли (Р.Р.). 2. Переводити.
— Перепроваджа́т мя то́то дїўча́тко што́ден на сэсу сто́ро́ну
(Тил., Вис.).

Переперьхну́ти. Перелетіти через щось. — Ку́ра мі пе-
реперьхну́ла че́рез пліт и пішла ме́дже сусі́дски ку́ри (Тил.,
Пст., У.Р.).

Переруме́гува́ти. Пережувати жвачку. — За́зрю до
ста́йні, а на́ша Красо́ля юж со́ї переруме́гуе (Р.Р.).

Перетримува́тися. Перебувати. — Перетримува́лася
без зїму ў Юрка (Пст.).

Перехолоди́тися. Простудитися. — Ту ся не го́ден
купа́ти ў студе́ні вóді, бо ся мо́ж пере́холоди́ти (Рад.,
Бось.).

Пере'яти. Навчитися у когось. Переймати. — На
вечі́рках не 'една дїўка што́си заўсе пере'яла од мо́ло́дих
жїнок, ко́тры тіж ўщы хо́діли на вечі́рки (Пст., Тил.).

Пере'ятися. Проникатися. — Мо́ї ма́ма так ся ба́рз
пере'яли л'юбим ві́тцем же тіж доста́ли цукріўку и те́пер
бідую́т (Р.Р., Бод.).

Перха́ти, перхну́ти (про птаха). Пурхати, пурхнути,
злетіти. — Зас по́ух пе́рхнуў з ко́муна, што́си ві́щу'е, якбї́су
бї́ду (Пст.).

Пестунчи́ти. Бути нянькою. — Пестунчи́ла чу́дзжы ді́ти
(Р.Р., Пст.).

Пирскáти. Бризкати. — Пúрщýт óген из утíхи (Пст.).

Пишúтися. Гордитися, бути пихатим. — Пишиться, кідь бы сúдіў на сто коньох (Зб. пр., 153).

Підзолювáти. Прибивати підметку. — Як ся подёрли скёрні, то трéба бы́ло підзолювáти підóшву (Пол.).

Підпадáти. Втрачати силу. — Підпáлы нáшы дíдо (Рад.).

Підпалакáти (про птаха). Підьомкáти. — Підпáлак підпалáчит (Тил.).

Підпóвісти. Підказати. — Хтóси му підпóвіў, же в Прелúках є дяк Мúхал, бáрз пор'ядни́й гáзда (Прол.).

Підрубúти. Підігнути. — Дáякы сéла носíли ўзúмі кожúшки, або кожущáнки, ў 'яких кра́й трéба бы́ло підрубúти чорним кожúшком áбо чúмси ўншим, хлóпи носíли гúньки, а дáхто ўщы чугáні (Пст., Р.Р.).

Підхлібúтися. Підлизатися. — Любиў ся підхлібúти (Тил.).

Пімстувáти. Мстити. — Недóбры л'юди заўсе гóдни пímстувáти за штóси (Зин., Тил.).

Пилувáти. Спíшити. — Хоцякпилувáла Мáря попрятáти в хь́жи за́ дня, а с'я ї заг'ягло нé раз до тёмна (Вис.).

Плекáти. 1. Годувати грудьми. — Плéкаўа дítу́ну два рóкы (Пст.). 2. Ссати груди. — Плéкаі, бо ряўчит (Пст., Ріг.).

Плянтáти. Плутати (коні). — Запрíгам, запрíгам, хоч ся поплянтáли, ўщы мí Ганúчку до рúчок не дáли (УПЛ).

Поборика́ти. Порозкидати. — Переверну́ли ўшы́тко в хы́жы, поборика́ли на по́ді на́вет сїно і солóму («НС», 1976, № 16, Син.).

Побоська́ти. Поцілувати. — Дóчкаш ся ти, дóчкаш, моя же́но, дóчкаш, як я пріду до́міў, лі́чко мі побóськаш (УПЛ).

Повади́тися. Посваритися, посперечатися. — Та́ке бы́ло, бы́ло — то ся пова́дят, а за́ран ся пора́дят (Зин., Тил.).

Пови'яти, пові́ти. Сповити. — Ба́ба На́цка ході́ла до же́н, же бы́ли в т'язы, а пак роді́ли, óна зна́ла, як пови'яти ды́тя (Пель., Тил.).

Повіда́ти. Розповідати. — Повіда́ли на́ши н'яньо, же заўсе ході́ли на че́хи да́што со́ї купі́ти (Тил., Бось., Ріг.).

Пові́сти. Сказати, розказати. — Бы́ло му пові́сти да́што (Ждн., Рад.).

Погварі́ти. Поговорити. — А за Ма́рю і я погва́рю (Зб. пр., 276).

Погроможджі́ти. Побити. — Гва́диў ем ровéром до дере́ва и погро́можджиў ем со́ї но́гу (Р.Р., Пст.).

Подарі́тися. Пощастити. — Подарі́лося му як слі́пі ку́рці зе́рно на́йти (Зб. пр., 31).

Подробі́ти. Порізати, поламати на дрі́бні шма́тки. — Ма́м дава́ти же́ртя дробел'яві, то мі тре́ба подро́бити и банду́рки и да'яки бура́ки (Тил., Вис.).

Подивл'яти. Бачити, дивитися. — За́лежно од по́ры ро́ку

будете подиўляти поблізкі краєвіды з перевагом «бўшу», або іна́чы не барз придатно́го лісу («НС», 1987, № 11). Тóту танечні́цю подиўляў ці́лий сві́т (Бал.).

Позазбі́рува́ти. Позбирати. — Позазбіру́і то́то, же́би бы́ло чі́сто (Тил., Пст.).

Позастава́ти. Позаступати. — Ци́ ті на ву́ха позастава́ло? (Мсц., Рад.).

Позбе́ра́ти(ся). Одягнутися. — Аж ся сь́зи в óчах круті́ли, як гвиді́лизме ў што́ позбе́ралася «Лемковина» («НС», 1989, № 14). Позбе́раі́ся и підéме (Вис.). Хор трéба позбе́рати, як ході́ли лéмки (Пель.).

Позвіда́ти. Розпитати. — Хто́ бі́ду не́ знат, на́й ся ня́ позві́дат (Тил.).

Позна́ти. Пізнати. — Позна́ла-м то́ту же́ну (Ріг.).

Позоста́ту́(ся). 1. Залишатися. — 'Є́днак факт́ позоста́е факт́ом, же́ програ́ма тогори́чної «Ва́тры» бы́ла попрóсту спарта́чена («НС», 1988, № 43). 2. Позалипатися. — Позостава́ли до́ма лем то́ти л'юди, ко́три бы́ли перемі́шани ме́джи поля́камі (Мсц., Пель.).

Пожегна́тися. 1. Попрощатися. — А́ни мо́я, мо́я на́ймилéньша не прі́де ся поже́гнац, а́ни мі́ рчку да́ц (УпЛ). 2. Побажати, поздоровити. — Поже́гнаі́ їх, Ва́ню, бо ти то́то до́бри зна́ш (Тил.).

По́йти (про худобу). Напувати. — 'Йду́ по́йти корóву, те́ля (Тил., Рад., Ріг.).

Покату́л'ятися. Покотитися. — Покату́л'яли́ ся мі́

П

пац'юрки по столі и хпáли на зéмлю, а óни бýли бáрз дорóгы, та н'яньо мi флицну́ли по плéчах за́ то (Тил., Р.Р.).

Поконувáти. Долати. — Трéба бýло поконувáти рiжнорóдны труднóсти, штóбы згромадiти грóшы и мате-рi'яли на будóву цéркви (Ганч.).

Покудоўчiти. 1. Розтрiпати. — Покудоўчила соi тóто волосiско, хóдиш як цигáнка (Р.Р.). 2. Збитися. — Поку-доўчiла ся мi ўшы́тка воўна, ани не гóдна-м соi рáди дáти (Бод.). Нич не будé юж з тóтих нiток, áни на помiток не бóдут, так ся покудоўчiли (Тил.).

Помоцувáтися. Силкуватися, зробити зусилля. — Мусiла ся кус помоцувáти, закля́ тóто пацятiско нáзад до кúчы загнáла (Пст., Пель.).

Понагл'ятися. Напружуватися. — Понагляiся, жéбы тя бiда не догнáла (Зб. пр., 18).

Понаўлiкáти. Нанести багато. — Мый зят понаўлiкаў шы́ткóго: маю́т и обу́тя и лáхиў дост (Пст., Пол.),

Поняхáти. Покинути, забути. — Рúчки ся мi зрадувáли, же робóту поняхáли (Упл, Врб.).

Пооначiти. Відiйти. — З молóдшых дáкотры ся цiўком пооначiли, а тóты, што ся тримáют, тыйж маю́т рiжнi но-вочáсни мiсли (Врб.).

Попатрiти. Подивитися. — Бóже, Бóже, 'якиi то жаль, еi, як я попáтрю, де я лёжаў, еi, як я попáтрю на ту лаўкў, оi, де я лёжаў на заглаўку (Упл).

Попахáти. Понюхати. — Попáхаi, а не руш (Тил.).

Попраска́ти. 1. Розбити. — Тепер лем ся розскакала, тепер же ми грайте, чорни-м бути попроскала, червони ми дайте (УПЛ). 2. Потовкти. — Попраскаї но́-ле ми по плéчах (Вис., Пель.).

Попру́ти. Перчити. — Попрули г нас рóсил, капу́сту ўщы даяке м'ясо, як б́ило (Пол.).

Поразу́ти. Вдарити громом. — Бодаї ты поразуло! (Зб. пр., 243).

Пораїти. Порадити. — Дóбри бы б́ило да́што пораїти тóтим молóдим, та ци ты иослуха́ют (Прб., Пол., Тил.).

Порозу́ліка́ти(ся). Порозлазитися. — Тóти копарату́ны свéдри юж ся да́ўно норозу́лікали, а твії ўщы ясу́чиї (Тил.).

Порозгвар'яти. Порозраджувати. — За'едно приходіла-м до слабóго брата, та му кус порозгвар'яла, бо биў барз смутниї (Тил.). Ми сої го св'ята заўсе розгвар'яли, же ўщы ся верне́ме ў на́шы сторóни, бану́ючи на́шы хло́пи молóди погмерáли (Пст., Бод.).

Поряду́ти. Прибрати. — Йду порядку́ти, паучі́ня здоїму (Тил.).

Посліду́ти. Вислідкувати. — Днесь ты ві́джу, заўтра ты послі́джу (Зб. пр., 276).

Потра́тути. Погубити. — А подéрти кéрпці маў, потра́тиў ону́чі (УПЛ).

Потрафу́ти. 1. Зуміти. — Але в шко́лі не б́ило все аж так ба́рз нудні, бо ми потрафу́ли на́йти сої розры́ўку («НС»),

П

1988, № 25, Р.Р.). 2. Попасти — Їшла брез ліс і потрафіла до села (Бось.).

Потрібувати. Мати в чомусь потребу. — Не потрібую ни твоїої раді, ни тебе (Вис.). Тераз юж потрібую дачийої помічи, рўки ня болят ани поміток не годна-м уз'яти (Тил., Пол.).

Потягнути. Знадобитися. — Крадже не нігда не не потя'гне (Зб. пр., 111).

Похабітися. Залишити, покинути. — Похабілися своїої бесіди (Ждн.).

Похмурітися. Похмаритися. — Похмурило ся, буде дощ (Р.Р., Пст., М.В.).

Пошпонтіти(ся). Спіткнутися. — Я дўмаў, же ся лем пошпонтаў, а я хпаў (Рад., Даль., Мсц.).

Правотітися. Судитися, виправдовуватися. — Правотітися зо смертьюў неє чо́го (Вор., Тил.).

Праскати, праснути. Вдаряти. — И при нагоді праснуў я го тóрбом по чєлі так, же з мойої таблічкы нем рамки остали («НС», 1988 № 25, Р.Р.).

Прєбачіти. Пробачити. — Бог прєбачіт, а чорт подачіт (Рад., Бос.).

Привадіти. Причепити. — А до нього жєлізо привадят, як привадят, мамо рідна, до моря з ним шмарят (УПЛ). Прівад мі то́то коліща (Пель.).

Пригнітітися (про хліб). Припектися. — Не можна

бїло зазерати до пєца, покля ся хлїб не пригнїтит, бо тоўди ся добрі не ўп'юк (Рад.).

Пригравати. Підігривати. — До забавы и танцю пригравала оркєстра: еден на гўслях граў, а другий на басах (Тил., Рад.).

Придати́ся. Знадобитися. — Я му гварю: прїдастєся, як свїчка до цєрквы (Зин., Тил., Даль.).

Приїстися. Набриднути. — Кóлач ся прїїст, але хлїб нїгда (Зин., Тил.).

Призерати́ся. Приглядатися. — Мої н'яньо шлїй кєрпци, то бїли тáкы в акурат, бо óни ся барз призерали, аби бїли пасуванї (Тил., Рад.).

Придївати. Одягати, вбирати. — А ўдте ви, ўдте до свóйой мачошїци, наї вам їсти дає і приодїває (УПЛ).

Приложїти. Додати. — Глухїй недочує, то приложит (Тил.).

Припатр'ятися. Приглядатися. — На зелєній убóчи дїўча лєник мóчит, шўгаї ся му припатрят, чи ма чóрни очи (УПЛ).

Припомина́ти. Нагадувати. — На могїлі о. д-ра В. Масц'юха на цминтарї в Нóвї Вєси лємки взнєсли пам'ятник, кóтриї поколїням бóудє припомина́ти о його заслугах для наро́ду («НС», 1985, № 19, Рад.).

Припомну́ти, припімну́ти. Пригадати. — Так и я мóжу ўщы припомну́ти свóїм ўнукам, як то бїло дўже рóбóти з тим лєном, зáким поўстала то́та кошєля лєн'яна (Вірх.). Не

П

'єден з на́шых лѣмкіў припїмне сої то́ти го́ри, то́ти потїчки (Мсц.).

Припу́щати. Підпровадити (до бугая). — Яліўку припу́щают зас, не т'юўна (Тил., Рїг.).

Присі́гати, присі́гнути. — Присягати, присягнути. Присі́гала-м пе́ред бо́гом, же бу́ду му же́ном (Рад., Рїг.).

Пристава́ти. Достига́ти. — Од то́го ча́су то юж и робо́ту да'яку ми вьна́шли, а то ку́ры не пу́щати на гр'яды, або до зерна, як юж пристава́ло (Рад., Пст.).

Пристера́ти, пристер'я́ти. Слати. — То́ты в'язанки звозі́ли на лу́ки и там вечера́ми пристера́ли ди́чата, а при тї́ робо́ті все співа́ли (Вїрх). Лѣмки і іншы робо́ти виконува́ли спі́льно, як, напру́клад, пристер'я́ли лен («НС», 1985, № 15, Рїг.).

Прису́щати, прису́щати (про молоко). Тратити молоко. — Прису́щала-м юж плека́ня о́вец (Тил., Рїг.).

Пришкінта́ти. Пришкандибати. — Ледві́цько пришкінта́ли на́шы ба́ба до́міў (Пст., Р.Р.).

Прицяпа́ти. Примочити, побризкати. — Винéні́ хліб заўсе прицяпа́ли (Пст.).

Провалу́ти. Пробити. — Не даў бы а́не ка́мени голо́ў провалу́ти (Зб. пр., 138)

Прогайнува́ти. Змарнувати, розтратити. — О ню повіда́ли, же по́ле прога́йнува́ла (Тар., Тил., Рад.).

Прогрварі́ти. Промовити. — Не є ту, не є ў цілім Розді́лю до кого сло́ўо прогварі́ти (Розд.).

Прольгнѹти. Проковтнути. — Тільки бер до гáмби, кільки мóжеш прольгнѹти (Тил., Зин., Даль.).

Промарніти. Потратити, змарнувати. — Ніж си дїўча, ніж си дїўча намовіли, дрѹгих трїста злóтих промарніли (УПЛ).

Прятáти. 1. Прибрати. — Змаленькóсти мусіла-м заўчáсу прятáти ўшїтко в обоїску (Тил.). 2. Ховати. — Пряч дéси тóто (Пст., Бод.).

Псінчáти. Пхинькати. — Чогóси тóто дїтѹско зас псінчит и псінчит (Р.Р.).

Пуститѹся (перен.). Вдатися. — Стрык Андриї маў дул'яри и пустиўся до гáндлю («НС», 1987, № 11, Р.Р.).

Пучіти. Розпирати. — Брїх мї пучит. Пучїт го, юж дáшто знат та хóче оповїсти (Тил.).

Пущáти. Пускати. — Пущáти го до Гамéрики нїхто не хóтіў, але мусіли, пóля не бы'ло (Тил.).

П'ядіти. Міряти п'яддю. — Г нас переважні п'ядїли, кої хотїли дáшто купїти на когóси брез мїр'яня (Крн., Пст.)

Р

Радіти. Говорити, розмовляти. — Бесідлїви газдїні любїли сої дáшто радїти на вечїрках (Пст., Тил.).

Райцувáти. Вести розмову. — Нáшы л'юди на тóго же гмїў райцувáти гварїли райца, áльбо дóбрий райца (Тил., Пол.).

Рапкáти, рапчáти (про качку). Кричати. — Кáчки не

ва́ртаг трима́ти, потребу́ють што́раз же́ртя и што́раз ра́пкають (Тил.).

Рахка́ти (про жаб). Квакати. — Наша ха́та сто'яла ко́ло ріки, а на зарі́ци пе́рше де́си заўше рахка́ли по вече́рях жа́би, а ту те́пер а́ни не чу́ю (Тил.).

Ре́чи. Говорити, сказати. — Г нас б'ыло и гвару́ти, и бесідува́ти, повідати, и бы́ло ре́чи. Ре́кли щестя, коли да́хто ораў, ци жаў х полю (Рад.).

Рипка́ти. Часто відкривати двері. — Не рипка́ї дверми и юж не хо́д ўзад-ўпе́ред, бо хлі́б св'я́тиї ўсаджэ́ній (Пст., Рад.).

Рича́ти (про худобу). Ревіти. — Худоба́ ричит, бо юж піў до дру́гої (Вор.).

Рыхтува́ти, рехтува́ти. Готувати. — Рехти́ї са́нky з лі́та, а ві́з з зумы́ (Зб. пр., 59).

Розбу́ти. Роззути. — Ми колі́си барз шанува́ли обу́тя, ўзува́ли лем пе́ред церквйо́м, лем ви́шли, за́раз розбува́ли скі́рні чи череві́ки и не́сли їх прев'язани́ без плéчи (Вис.).

Розвэ́сти(ся). Розбеститися. — Розвэ́зли то́ту гі́тну, не дам му ра́ди (Зин., Тил., Рад.).

Розді́ган'яти. 1. Розі́гнати. — Розді́ган'яли лёмкіў найба́рже, є́ їх до́с по ці́лім сві́ті (Р.Р., Тил.). 2. Розтра́тити. — Б'ыло не розді́ган'яти то́ту копі́ку (Р.Р., Пст.).

Роззлосту́тися. Розі́злутися. — На́шы н'яньо́ нас не бі́ли ні́где, а́ле юж як їх роззлосту́ли, то ўшпы́ткы-смо тіка́ли з хыж (Тил.).

Розконарі́ти (про дерево). Розростися. — Лем ся розконаріла над зéмльоу, лем зачала грушечки родити — юш шпурля'ют до неї (Вор.).

Розкудеряві́ти. Розкучерявитися, розцвісти. — Як ся ўліті розкудерявіла грушка, мучи́ли єї ко́зи і коро́вы. (Вор.).

Розчереві́ти. Розчавити. — Розчеревіла юж тот оріх, ци ніт? (Тил., Пст.).

Розляпка́ти (тісто). Розтачати. — На перо́ги трéба бы́ло розляпка́ти заміше́не кісто и пак юж на середіну ся ставіло да́што — ци сур з 'яйцом перемі́шаній, ци те́пер капу́сту (Тил.). Моя же́на розляпка́ла кісто на перо́ги, а дї́йка юж за ньюм робі́ла (Рад.).

Розозрі́тися. Розглянутися. — Як-сме ту приї́хали, то за́ки-сме ся розозрі́ли г 'які́м ту му́ селі, тоўди юж на́м да́што попропа́дало (Тил.).

Розоначі́ти. Розділити, відокремити.. — Підéме розоначі́ти до́бри гру́лі од зогні́лих, бо будéме саді́ти (Крн.).

Рознаю́ші́тися. Розпалитися, рознервуватися. — Розпа'юши́ ся до робі́ти, як никóтрий йнчи́й (Крн). Розпа'юши́ ся Мухал, од злóсти скóчиў до бі́тки и розгара́гаў на нім плеца́нку (Вис., Рад.).

Розпра́снутися. Розтрі́снутися. — Розпра́снется мое сэрце на дві ча́сти од жа́лю (Розд.).

Розпросте́рти. Розстелити. — З ні́чно́го перехо́ду ўшьткы до́бри зна́ли, же за нума ся розпросте́рало чьсте по́ле («НС», 1987, № 29, Бал.).

Розстегувáти. Розстібати. — Розстегувáли мундiри áбо и розберáлися з них («НС», 1989, № 40).

Розтирхáти. Розкинути. — Юж тák сте розтирхáли ўшýтко, за вáми за'едно трéба складáти (Тил.).

Розтрáскáти (чоботи). Розтоптати, рознести. — Юж ес розтрáскаў тóто обúтя, юж нич нéма, бúдеш хóдиў в де-реў'яннях (Крн.).

Розчеперúтися. Широко розставити ноги. — Розчеперúла ся як стáра корóва (Роп., Пст.).

Розчеркотáтися. Розлетiтися. — Як я ўшоў без тот хóвар, вóзик ся мi розчеркóтаў, лучка-лучiна, траўка зелéна, вóзик ся мi розчеркóтаў (УПЛ).

Розшкiпúти. Розколоти. — Не буд тákим тупáком, лiпу трéба розшкiпúти вакúрат, бо дáле тi трéба бúде вистругáти и голiўча и дзьóбок птáха (Вiльк.). Вiтер мi розшкiпиў стáру слiўку (Рад.).

Ропонiти (про качок). Кахкати. — Юж кáчки ропонят, жéртя трéба давáти (Рад.).

Росфúкати. 1. Розкидати. — Росфúкаi лáхи (Пст.).
2. Розтратити. — Росфукаў тóты пiня'зi нáраз (Зин., Тил.).

Росчiня'ти. Замiшувати (тiсто). Юж ем росчiнiла на хлiб, пáлю х пéцу (Бод., Мсц.).

Рубiти. Пiдгинати рубець, пiдрублювати. — Зас зроб тóто, лем рубiти ид (Бод., Ждн., Пст.).

Рукувáти. Ити до вiйська. — Як я на вóйну рукуваў, шáблю, карáбiн шикúваў (УПЛ).

Ручі́ти. 1. Ручатися за щось. — Я за то́ту меру́ндю ся рúчу (Зин., Тил.). 2. Свідчити. — Не буду рúчиу на тя (Зин., Тил.).

Ряді́ти. Ухваляти. — Ва́ньо л'юбит р'ядити (Блц., Тил., Ріг.).

Ряю́чати. Кричати. — Я́ка то́та музу́ка? Як ко́ли часа́ми так р'яю́чят, 'як бы з ньо́го ско́ру зде́рау́ («НС», 1987, № 11). Не р'яю́ч ми́ під ву́хо я и та́к до́бри чу́ю (Тил.). Тбти діту́ска та́к р'яю́чат, же а́ни воро́на на хы́жу не с'яде (Вис.).

С

Санка́тися. Кататися на санках. — Ид же тамта́ди санка́тися, бо ту пра́снеш да́де до кр'я́ка (Тил., Пст., Ріг.).

Сьвалі́ти. Свербіти. — За́чла мя но́га сьвалі́ти, бу́де ся гне́т обира́ло (Пст.).

Сваці́ти. Бути на весі́ллі свашко́ю. — Сваці́ли лем то́ти же́ни, ко́три ма́ли ді́ти. О́ни бы́ли позбе́рани в те́мни спі́дніці-зби́ранки и пове́рху на голо́ві ўщы́ ма́ли велі́кы ху́стки — дзьо́пи (Крн., Вис.).

Сво'ї́тися. Родичатися, вважати свої́м. — Отто́ды, як прі́шла до хы́ж неві́ста, то ю́ж ся сво'ї́ме з е́ї родича́ми (Тил.).

Секі́рува́ти. Переслідувати. — Секі́рува́ли нас, и не мо́гли-зме́ ся скры́ти (Пст., О.Г.)

Сербáти. Сьорбати. — За хві́лпо ті́лько бы́ло чу́ти, як ўсі́ голо́сно серба́ли горя́чу стра́ву (Вор.).

Сика́ти. Мочитися. — То́то ма́ле за́с си́кат, юж го те́раз пови'яла (Тил., У.Р.).

Сигу́ти (про дощ). Моросити. — Си́тит надво́рі мра́ч (Пол., Пст.).

Сі́чи. 1. Шаткувати. — Січ юж то́ту капу́сту (Пст., Пель.). 2. Дрібно різати. — Січ кус помáльше копріву (Пст.). 3. Падати (про дощ). — Сі́че до́йдж од ра́на (Тил., Крн.). 4. Перебирати ногами. — Сі́че нога́ми коро́ва, юж ся бу́де телу́а (Пст.).

Скавча́ти. Скавуліти. — Ма́ле пе́ся скау́чит, де́си му зімно, за́бер го зо дво́ру (Тил.).

Скапа́ти. Поламати. — Бо́даї то́ты грéблі скапа́ли, ко́тры лем ід со́бі граба́ли (Зб. пр., 92).

Скапча́ти. Закотити рукави. — Ва́ню, но́-ле ми́ скапча́и то́ти рука́ви (Тил., О.Г.).

Скельтува́ти. Розтратити. — Дау́ ем же́ні сті́юку, же́би мо́гла є́ї скельту́вац (Злц., Ріг.).

Скендеру́тися. Скучерявитися. — Нашо́му хлопчи́ску де́си ся ба́рз воло́ся скенде́рило (Рад.).

Скимі́ти, скомі́ти. Нити, боліти. — Скимі́ла ми́ бол'яча но́га цілі́цьку ні́ч, а́ни ем о́чи не зо́мкла (Р.Р.).

Склесу́ти (про очі). — Не смо́т висо́ко, бо скле́сиш о́ко (Лем.).

Склобачу́тися, скульба́читися. Зігну́тися. — Виді́ла-м тя, Ка́сю, на потеграфі́ї, ба́рз недоб́рі вигл'ядаш, де́си 'ес с'я склобачу́ла чі́сто (Тил.). Йщы замоло́ду ў лі́сі вдару́ло го

дерéво и на старíст ся хлоп гёт чýсто скульбáчий (Вис.). Од т'яжко́ї робóти Андри́й склобáчийся и юж рýно áни не гóден ходúти (Рад.).

Скопилúтися. Народити позашлюбну дитину. — Мусíли ся за дýком родйче дóбри смотрúти, би ся не скопилúла, нó áле бýли тáкы, тоúди дítини дава́ли íме́но неуáдне (Вис., Пст., Рíг.).

Скородúти. Боронувати. — Скородúли зас сес о́город, бýў не скороджéний (Тил., Рíг.).

Скра'яти. Порízати на шматки. — Скра'яла тóто хúща, да́што з тóго бýде (Тил.).

Скребтáти. Шкрябати картошлю. — Йду скребтáти компéри, будéме вечер'яли (Пст.).

Скресáти (про вогонь). Запалити. — Скрес ми óгня до фáйки (Пст., Рíг.).

Скрúти(ся). Сховатися. — Докóтры лёмки ся крýли на Чехослова́ках, íх í там находúли, не гóден бýло нúгде ся скрýти (Пст., Рíг.).

Скричáти. Закричати. — Сусíдóве на ня скричáли, я скорíцько глетúла до стая́нки, вирýала з пы́ска корóви велькíй карпíль (Пст.).

Скро'íти. Розкрáяти. — Скро'íла-м со́й на фарба́ню, бýду шы'ла (Пст., Рад., Тар.).

Скулúтися. Зíгну́тися вдвое. — Нашы ба́ба юж ся ску́лили, зостарíли ся (М.В., Пст.)

Скуру́ти. Вкрасти. — Скуру́й ми хтóси обúтя (Р.Р.).

Скурітися (перен.). Втекти, швидко піти після вчиненої шкоди. — Наг'яри́ла ту шеляяко́го и раз-два ся скурі́ла (Пст., Вільк.)

Скусіти. Спокусити. — Скусі́ла мя бі́да пої́хати в на́шы сторо́ны и м так зроби́ў (Пель.).

Ску'яти. Схилитися до сну, задрімати. — Но́, але ю́ж тя ску'яло (Тил.).

Смарува́ти (про мазь). Мастити. — Я всі́м л'юби́ў сма́рува́ти скі́рні и так вистрої́ти їх да́где в куті́чку и позера́ти на н́х (Тил., Пст.).

Смотрі́ти. Дивитися. — Ді́до смотре́ли на то, як те́ля на но́вы воро́та, бо пра́ві ні́ч з то́го не розуме́ли («НС», 1986, № 33). Смот лем геў (Рад.).

Смотрі́ти. Дивитися. — Не смот на то́ту Па́йзу, о́на не про те́бе (Тил.).

Смуті́тися. Журитися. — Не пла́ч, му́ла, не смуті́ся, бо я ў́ще не жені́ўся (УпЛ). Смуті́лися на́шы л'юди не раз (Крн.).

Сні́ти, сну́ти. Снувати. — Па́вук сні́е павучы́ня (Пст., Рп.).

Сохрані́ти. Зберегти. — Со́хрань го, Бо́же, од болести́, од шеляяко́ї бі́ди (Мсц.).

Спаносі́тися, спаньоші́тися. Спаніти. — Бил чо́лвек як чо́лвек, а одко́ли пішоў до закла́ду, ся барз спано́шіў (Вис.). Пе́тро пішоў гін до мі́ста ся ў́чїти и ю́ж ся спано́шіў (Крн., Рад.).

Спаружіти. Зварити, зготувати їжу. — Што спаружіти вам на вечэрю? (Р.Р.).

Спэрти. Зупинити, стримати. — Пішоў гин, до Гамерыкы, не даў ся спэрти (М.В., Пст.).

Спіняжыты. Оплатити. — Як юж спіняжылі óвес, кажды́ з них кúпиў со́ї по чвэ́ртці пал'юнкы і газдо́ве посіда́лі за до́вгій сті́л («НС», 1987, № 20, Пст.).

Спіры́ти. Вкрасти. — Сто'яло ту пэ́ред поро́гом та́ке вальб́йча, та го хтóси сп́ірыў (Тил.).

Споўн'ятися, сповн́ітиса. Здійснюватися. — Не́ раз ем со́ї задума́ла штóси та́ке и хтóўди барз ем просі́ла ма́му, а óни юж каза́лі няньóви и так м́і ся дако́ли да́што споўн'яло (Тил., Р.Р.).

Спомóгти. Рятувати. — А Боже м́і, Боже, хто мене спомóже, м́ілій Бог висóко, род́іна далéко (УпЛ Род́иче нас спомóгли (Пст.).

Спом'яну́ти. Пригадати. — Спом'яне́те мо́ї сло́ва не раз (Пст., Мсц., М.В.).

Спотка́ти(ся). Зустрэ́тиса. — Учасн́іки мадр́івки «Карпати-85» спотка́ют ся в Мо́крім на Сх́ідн́ій Лемков́іні («НС», 1985, № 27). Спотка́ліся дако́ли (Вис., Ріг.).

Споріка́ти. Нарікати. — Ві́чним ві́ком споріка́ла так Дмитруньóва ма́ти на свóго едина́ка (Тар.).

Споряді́ти. Приготувати. — Споряді́ла му шы́тко на доро́гу, споряді́ла го, як панб́іг ве́ліў и пішоў на зароб́ітки. (Пст.).

Справля́ти. 1. Купувати, придбати. — Справи́ла свої ді́ці скі́рні (Тил.). 2. Полагодити. — Справи́ли-зме на́шы плóти, зас худóба йшла на гóрот (Тил.).

Спра́ти. Скинути. — По́што то́то ўшы́тко спра́ла-с на кúпу? (Мсц.).

Сприкрúтися. Набриднути. — Юж ся нам сприкрúло чекáти на́ то, же ся верне́ме на́зад до́миў и зачáли наши люди гмерáти (Пол.). Юж ся нам бандúрки сприкрúли (Тил.).

Сприноша́ти. Поприносити, понаносити. — На ламáник, оста́тні ден вечúрок, ўшы́тки да́што сприноша́ли и с'а гостúли (Тил.). Як єм робúла весéля, то ўшы́тки лёмки богáто ми сприноша́ли (Ганч.).

Сприходжа́ти. Поприходити. — Сприходжа́ли шы́тки лю́ди, звьiдува́лися о́дкаль будéме (Тил.).

Сприятелúтися. Здружитися. — Ту-зме ся спприятелúли з нашы́ма л'юдми з Захóду, з місцевúма (Зин., Тил.).

Сприга́тися. Об'єднуватися для яко́сь роботи. — Сприга́ли-зме ся не раз, доéдно, по́ля бы́ло богáто, ти́ш то́му ра́ду тре́ба б'ыло дава́ти (Зин., Тил., Пст.)

Спровáдити. Забрати, випровадити. — Їван зáняў то́т кра́й и спровáдиў свою́ жéну («НС», 1989, № 35). Мої та́то хотíли спровáдúти до Гамерúки и ма́му, же бúдут разóм, але óни ся чо́госи бóяли (Пст.). Хто́ўчас т'яжко бы́ло до́ ся спровáдúти в Гамерúку дíти (Тил.).

Стави́ти. Будувати. — Стави́ли со́й хýжу (Пст., Рiг.).

Старостúти. Бути старостою на весiллі. — Старостúти

на весілю не міг кáждий мýсiю бýти члóвек весéлий, дóбрый рáйца, бо провáдию ўшýтке весіля (Пст.).

Стелепáти. Забруднити. — А на Яна, на Купáла бáба кáбат стелепáла (Пст., Пол.).

Стерéчи. Стерегти. — Пiшоў до кольгóспу стерéчи (Тил.).

Стéчiся. Сказитися. — Тáка ес злá як бiс с' стéкла (Пель.). Стюк ся наш псiско (Р.Р.).

Стинáти, ст'яти. Рiзати. — Не дáли-зме тóто дрéво ст'яти (Р.Р.). Стинáти яблўiнку нiхто не бýде (Пст., Рiг.).

Стiгáти. 1. Стягати. — Стiгáли сяги докўпи (Пст., Рiг.).
2. Знiмати. — Стiгáй зо ня тóти скiрнi (Тил.).

Стончáти. Потоншати. — Але тóта жéна барз стончáла, пéвнi в тóтiм стáнi (Мсц., Одр.).

Стратўти. 1. Втратити. — Фрас би тéбе трўмаў, бит'яру, за мéне, не 'едну я нiчку стратўла про тéбе (Лем.). 2. Згубити. — Стратўла нóву дзьóпу (Пст.).

Стрiгўся, стрiнутўся. Зустрiтися. — Юж ся не стрiнéме на свóйой зéмли (Пст., Рiг.).

Строўти(ся). 1. Готувати(ся). — Цiлўцьки рiк строўли-сме ся до «Ватры». (У.Р.). 2. Гарно вдягатися. — Марўся ся заўсе любўла строўти (Мжб., Пст.).

Стромўти. Запхати. — Приiхáли-зме до нáшых стóрин, зác полетўла-м до потўчка и стромўла соi нóги до свóйой водўчки, а молóди пiшли нáвет ся купáти и ўшýтки зостáли ся здорóвы (Пст.).

С-Т

Стру́ти. Отруїти. — Дробне коріня копала, она Янічка стру́ц ма́ла (УпЛ, Крн.).

Стухну́ти. Схуднути. — Поки бога́тый стухне, по́ты бі́дний спухне (Зб. пр., 9).

Суяту́ти(ся). 1. Турбувати когось. — Ви прі́шли гне́ска і мі недоб́рі, тре́ба би бы́ло піти до сусі́діў, ко́й я не го́дна ко́госи суяту́ти (Тил.). 2. Неспокі́йно крути́тися. — Гото́вили на весі́ля, му́сила-м ся суяту́ти. 3. Без толку робити. — Зра́ня до ве́чора ся суяту́ти, лем з то́го нич не є (Зин., Тил.).

Схну́ти. Сохнути. — Поўо́тно схну́ло на сонці до ве́чєря (Бал., Рад.).

Схудо́бніти. Збі́дніти. — О́ни ю́ж чы́сто схудо́бніли, ні́як не го́дни со́ї поради́ти (Мсц.).

Сці́пну́ти. Змерзнути. — По́дте, стры́ку, до хы́ж, бо сці́пне́те (Бод., Пст., М.В.).

Счу́літис(я). Зіщу́литис(я). Счу́ліўся пси́ско и ў́тюк до бу́ди (Тил., Рад.).

Сьві́ркотáти. Цві́ркати. — Ми́ну́ла зи́ма, ю́ж да́яке по́тя сьві́ркат (Пст.).

Ські́піти. Коло́ти дро́ва на скі́пи. — О́тец ські́пит ды́рва (Пст., Ганч.).

Сьлю́бува́ти. Бра́ти шлю́б. — Бу́деме́ зас ся сьлю́бува́ц, шы́тко ма́м, че́кам на Ва́ня (Пст.).

Т

Тарапа́ти. Балака́ти, торохті́ти. — Тарапа́ти, то́то ся му́ нада́є, лем не робі́ти (Тил.).

Творі́тися. Втручати́ся у щось. — Ти ся не́ тво́р до то́го (Тил., Бал.).

Телепка́ти. Говорі́ти дурниці. — Але ти л'юбиш телепка́ти, ма́ш до́вгий 'язик, до́бра-с до телепка́ня (Даль.).

Телефе́нїти. Говорити дурниці (телефенки). — Телефе́нїти, о, то знат, заўсе розка́зує телефе́нки (Пст.).

Теребелі́ти. Базікати. — Што таке теребелі́ш, ро́зуму не ма́ш (Бал.).

Термосі́ти. Сіпати, шарпати. — Де́якы хлѡпы спа́ли, як забу́ты, а ми зноў термосі́ли їх, повіда́ли, же́бы хо́ц лі́це со́ї омі́ли-осві́жили («НС», 1989, № 40, Даль.). 2. Трусити. — Слабу́ваў дост, термосі́ло ним за́едно, гор'ячку маў (Пст.).

Тиска́ти(ся). 1. Тиснутися. — Діту́ско тиска́тися не даст (Тил.). 2. Пхатися. — Ту́ска́ться, як люте́ран до не́ба (Зб. пр., 106).

Тырва́ти. Тривати. — Ні́ч не ты́рват ві́чно (Тил.).

Тыч'ы́тися. Стосуватися. — Лемкіу́ський кале́ндар тыч'и́ ся ўшы́ткых нас (Тил.).

Товариш'я́ти. Слугувати. — Ў́же ко́ло це́ркви ся за́чу́нала та ча́риўна муз'я́ка, яка товариш'я́ла весі́льним обр'я́дам од поча́тку до кінця («НС», 1985, № 15, Бал.).

Токмі́тися. Домовл'ятися, погѡ́джуватися. — Ю́ж-зме то́кмі́ли о́ ті́м, за́с пре́з то́то не будеме́ ся ва́ді́ли (Вис.).

Торга́ти. Рвати. — Зро́ді́лися те́рки за го́ра́ми, піде́ме ми на́ них з коши́ка́ми, піде́ме торго́ати, будеме́ лама́ти з ко́нар'я́ми (УПЛ, У.Р.).

Тратіти (молоко). Втрачати. — Юж зачала м'я корова тратіти мо'юко, бо тї'на (Р.Р., Рад., Ріг.).

Тратітися. Губитися. — Г нас дома корови ся не раз тратіли г лісі (Крн., Ріг.).

Трафіти(ся). Попастися. — Во'юю, во'юю за свого милого, жеби не трафіла кулечка до нього (УпЛ, Крн.).

Трєпати. 1. Трусити, тріпати. — Трєпле вітор фіранком (Даль.). 2. Перен. Базікати. — Не трєп дагде то'то (Р.Р.). 3. Іти. — Є кадиль трєпати (Крн.).

Троска́тися, троскотáтися (про курей). Сокорити. — Пó-ле ге'у, кура ся троско́че, юж знєсла яйце (Пст.). Кúри троска́ют в ста'янцы (Тил.).

Трубіти. Багато пити. — Трубіли гóсті и во́ду, и ябчáнку, бо бы́ло ба́рз го́ряч — шьїтко ми витрубіли (Р.Р., Пст.).

Трухніти. Гнити. — На́шы ха́ти гін юж повал'яны, а ко́три ўщы сто́ят, то дере́во потрухніло, а як не бу́де трухніло, як то́то ніхто не дозе́рат (Пст.).

Труча́ти, трутіти. Штовхати. — Юж під са́мим се́лом ко́ні вистáли та́к, же-зме му́сли труча́ти га́ру (Вис). Мало-с мя не трутіла до во́ди (Р.Р.).

Трущіти. Лускати. — Буде́ме видіти, ци юж біб по́ра трущіти (Вис., Ріг.).

Тр'ясти. Трусити. — Тряс кус то́том сліўком (Рад., У.Р.).

Тр'ястися. 1. Рухати собою. — Тр'ясе ся у та́нцу (Бось.). 2. Труситися. — Тр'ясе ся од стра́ху (Бал., Тил.).

Тяміти. Пам'ятати. — Я ўщы т'ямлю свое весіля, на весілю дава́ли сур з ма́слом, пе́роги, печі́ня ўше́ляко́го не бі́ло лем ба́лец і дава́ли ро́сіл (Пст.).

Т'яти. Різати. — Хто ж ты бу́де, дубе, т'яти, як я бу́ду воюва́ти? (УПЛ). Бу́де те́раз до́бри т'яти сме́рэку (Тил.).

У

Угиба́ти. Пропадати, гинути. — 1. Угиба́ют на́шы звича́і (Тил.). 2. Мучи́тися. — Угиба́ла од бо́лісти (Тил.).

Узнава́ту. 1. Визнавати. — Велі́ку п'ятні́цю ле́мки узнава́ли велі́ким св'я́том, в то́т де́н цаўко́м не ї́ли варе́но́го, же́би, як повіда́ли, не робі́ли ся ї́м по ті́лі чир'я́кы («НС», 1988, № 15). 2. Дотримува́тися. — Дако́тры л'ю́ди ю́ж те́пер не узна́ют ўшы́тких по́стіу́ (Тил.).

Унаду́ти. Прикрі́пити. — Пішоў кі́сяк унаду́ти, ко́сіти сі́но пі́де (Пст.).

Уневин'яти. Виправдо́увати. — Але ла́ва прі́с'яглих уневі́нят о. Сандові́ча и това́рішіў (Ждн., Тил.).

Ураду́ти. Поради́тися, ухва́лити. — Ураду́ме, як святкува́ти Рі́здво, бо ю́ж зані́кат поро́стел'я́на по підло́зі со́лома, зані́кат сі́но на сто́лі, зав'язува́ны лы́жкы («НС», 1988, № 24, Р.Р., Тил.).

Ушкоджа́ти. Наноси́ти шко́ду. — Не ушко́джаі́ му, на́й ся ф́чит! Мо́же штóсы з ньо́го ві́йде, да́якіі́ навучі́тель (Тил.).

Ф

Фасува́ти. Одержувати. — Фасу́є до́бру пензію и так жи́ют (Вис.).

Фафра́ти. Говорити з дефектом. — Фа'фреш што́си, але што фа́фреш ніяк не го́дна-м ся доглупа́ти (Мсц.).

Фі́вка́ти. 1. Свистіти. — Фіўка́ти го наўчи́ли, ўсяди фіўчи́т те́пер (Тил.). 2. Перен. Нехтувати. — Не хоті́ла ся оддава́ти, фіўкала на то́го Лешка (Тил.). 3. Кинути. — Лем фіўкала и юж, не є на то ра́ди (Тил.).

Фі́рга́ти. Фітькати. — Мо́ї синове не х́отят на по́лю робі́ти, ніч лем би фі́рга́ли де́си (Тил.).

Фі́рча́ти (про цвіркуна). Трищати. — Де́си ту фі́рчит што́си, якби́се кома́шя (Мсц.).

Фі́глюва́ти. Жартувати. — На́шы н'яньо не любі́ли фі́глюва́ти (Вис., Ріг.).

Флицка́ти. 1. Плескати долоньями. — Ла́дні співаў и л'юди му ба́рз флицка́ли (Тил.). 2. Вдарити. — Як тя флі́цну по тва́ри (Тил.).

Фолько́біти. Шепелявити. — Не́цьо ба́рз фолько́че и з ньо́го ніяк не го́ден нич ви́йти (Мжб.).

Форкотáти. Говорити через ніс. — То́та не ўа́дна бу́де, бо о́на фо́ркоче (Мсц., Пст.).

Фоска́ти. Фиркати. — Кі́т г нас був куса́чиї, на чужо́го фо́скаў заўсе (Пст., Вис., Рад.).

Фриштикува́ти. Запивати. — Хто поліўкоў ве́чэрать — во́доў фрыштикуе (Зб. пр., 163).

Фукати. Дути, хухати. — Хто ся попáлиў мо́локом — і на во́ду фу́кат (Пст., Мсц.).

Фулюва́ти. Бруднити. — Барз ес нехарапúтна, зас фул'юеш ўшы́тко (Пст.).

Футрува́ти. Годувати коней. — Де́си пішоў футрува́ти сво́ї коні. За ні́ма прападу́е (Пст.).

Фу́чати. Сопіти. — Зду́ла ся на ня и фу́чит ў ку́ті (Роп.).

Х

Хавка́ти. Позіхати. — Хаўка́ют юж хло́пи, бо д́дня ста́ют (Тил.).

Халі́ти. Марніти. — Халі́ют юж на́шы л'юди (Р.Р.).

Хамра́ти. Ховати. — Єўка хамра́ла гру́шки за пазу́хи (Вор.).

Хапа́ти, хопі́ти. 1. Ловити. — Хапа́й го! (Пст.). Кіт хо́пныў пта́шка (Тил.). 2. Перен. — Хопы́ла го бі́да (Р.Р., Ріг). 3. Розуміти, вловлювати. — Ді́тіна ха́пат юж ўшы́тко, му́дре (Пст.).

Хару́тися. Чепуритися. — О, на́ша А́нця любі́ла ся харі́ти и сиді́ти заўсе у ві́кні, бы ся на ню да́хто діві́ў (Пст.).

Хартусі́ти(ся). Дуситися. — Нам коро́ва ся ма́ло не захатрусі́ла, хартусі́ў е́й ла́нцух (Пст.).

Харча́ти. Хропіти. — Не раз так харча́ў, лем ся го́лос взі́ваў (Бод., Пст., М.В.).

Хві́яти(ся). Колисати, гойдати. — Ма́м наді́ю, же та́ких

мандрівнікії, під котрїма ся хвіют гóры, мешкáнци Лемковíны спотыкати не бóдут («НС», 1985, № 27). Хвії то́ту дítину (Крн.).

Хибі́ти. Заважати, шкодити. — Дурны́, лем му ро́гы хі́блять (Зб. пр., 114). Дако́му ся л'юбит то́то, што ў друго́го х'ы́бит (Мсц., Пел.).

Хирі́ти. 1. Нидіти, ставати слабким. — Хирі́ют на́шы няньо. 2. Гнити. — Хирі́є чо́го́сы то́та ялі́чка (Пст.).

Хіснува́ти. Користуватися. — О, ми юж хіснува́ли то́ти ка́рплі, банду́рки (Тил.).

Хіхота́ти. Реготати, сміятися. — Моло́ди за́ўсе ся хіхо́чут, як ся да́где зу́йдут (Тил., Пст.).

Хлебта́ти. Так ся ті хо́че плака́ти, як псо́ве во́ду студéну хлебта́ти (Тил.).

Хлипа́ти. Сьорбати. — Воз лі́жку та хлі́пніи да́кус (Бод., Пст., Перег.).

Хляпа́ти (про дощ). Падати. — Хл'япат дéси ці́їи ден (Р.Р.).

Хляпка́ти. Хлопати. — Не хля́пкаї по во́ді, шы́тко пі́де гин на зéмлю, та шкóда (Тил.).

Хова́ти. Виховувати, годувати. — Дé-м ся не роді́ла, дé-м ся не хова́ла, му́шу приви́кати, де мя ма́ти да́ла (УпЛ, Бось.).

Ховза́тися. Ковзатися. — Люби́ли-зме ся ховза́ти, чом ніт? (Тил.).

Хопі́ти. Зловити. — Кіт хо́пиў пта́шка (Тил.). Зловитися. — Наўчит бі́да попíти, кі́дь ся не є чо́го хопі́ти (Фольк.).

Хоркотáти. Гаркавити. — Тóт хлопúско дéси так хоркóче, жé ся з ним не збесидúеш (Вільк.).

Храпкáти. Хрипливо кричати. — Ти юж не спíваш, а лем хрáпкаш, перéстан (Тил.).

Храпустúти. Хрупати. — Храпúстит капúсту, як зáец (Пст., О.Г.).

Хранúтися. Охоронятися, берегтися. — Хрáнься го, як огня! (Бод., Мсц.). Хрáнься, жúde, мúне бída (Фолк.).

Хрумчáти. Хрупати. — Хрúмчиш, як корóва (Крн., Вис.).

Хыгúти. Хапати, схоплювати, ловити. — Веретéно трéба хыгúти штóраз (Пст.).

Ц

Ценькнúти. Вдарити. — Смот, бо як тя цéнькну по гудзúци, та бúдеш смотрúти лúпше (Пст., Ганч.).

Цвенькáти. Бряжчати, дзвенíти. — Їци би-м купúла скíрні з острогáми, жéби сої поцвэнькаў гóрi Кошиц'ями (УПЛ). Не цвэнькай ножиц'ями (Пст.).

Цвиркáти (про молоко). Капати. — Цвúркла-м му молóком дó оч, перестáли каправíти (Р.Р., Пст.).

Цвiрчáти (про цвiркуна). Сюрчати. — Їо́ї, як тот кóник цвiрчит в комiрци и кáдиль тóта бída гúшпа (Мсц., Бось.).

Цепрúти (про дощ). Падати. — А гнэска дóйдж цéприт (Вільк., Бось.).

Ц

Цигану́ти. 1. Просити. — Цигану́ла од мя ціду́ко (Пст.).
2. Обманювати. — Любу́ла цигану́ти (Пст.).

Цифрува́ти. 1. Танцювати гарно. — Але юж цифру́є то́та дї́ка (Бал.). 2. Вишивати. — Хоме́ўки цифрува́ли (Тил.).

Цицка́ти. Ссати, смоктати. — Та́к ла́дні то́то те́ля ци́цкат коро́ву (Даль.).

Ціу́ча́ти (про птахів). — Якы́се маці́цьке пта́ша ці́ўчит ту́ під ві́кном (Вис., Пст.).

Ціпу́ти. Тиснути. — Со́нце сві́тит, бі́да ці́пит (Фольг.).

Ціпча́ти (про курчат). — Ці́пчат и ці́пчат гне́ска то́ти кур'ята (Даль., Бось.).

Цмолу́ти, цмулу́ти. Жлуктати, багато і жадібно пити. — Так цму́лиш то́ту шпага́тїўку, же не го́ден то́му витрима́ти (Даль., Пст.).

Цну́тися. Скучати. — Мі ся барз цне за то́тоў діти́ноў, о́но бы́ло барз до́бре (Пст.).

Цофа́ти, цофнї́ти. Давати назад. — Цо́фній быка́ми іщи раз, воз то́ту ск'ыбу (Вис., Бал.).

Цупка́ти. Падати. — Я́бко цу́пло зас, підб́йм го (Бод., Пст.).

Цюка́ти. Дорікати. — Мої́ ма́ма ме́не до́бри звінува́ли, пильнува́ли, же́би мі пак не цюка́ли, же бі́дну со́ї вз'я́ў (Р.Р., Пст., Бось.).

Цяпка́ти. Капати. — Бу́де ве́сна, ця́пка́т зо стрі́хи (Пст.).

Цьвічу́ти. 1. Повчати. — Ня́ньо мя заўсе цьві́чили за

да́што, як не по ньому (Тил.). 2. Мучити. — Та юж го не цвѣ́chte, дост (Тил.).

Ч

Чварка́ти. Говорити незрозумілою мовою. — Якби́се ся оженило до нас и чва́ркат по-сво́йому (Бал.).

Чвяка́ти, жвяка́ти. Чавкати. — Їч тихі́цько, не чв'яка́й, бо то ба́рз не ла́дні (Вільк.).

Чеберча́ти. Бренчати, дзвонити. — Што́си гін чебе́рчит, пеўні, кіт по бл'ясі ходи́т (Мсц.).

Чемеру́тися. Лакомитися, зазіхати. — Не че́мерся на то́ту голо́ту, бо оно ўшпѣ́тко надба́не з пра́ци ру́к (Пст.).

Чепену́тися. Чепуритися. — Юж ви́росла з Ма́рисі дї́ўка, юж ся чепе́нит (Вільк.).

Чепер'яти, чепул'яти. Шкультигати. — Чепе́рава На́ста ўщы жу́є, заўусе любі́ла до́ нас чепе́рати и да́што пові́сти (Пст.).

Череву́ти. Давити. — Не чере́у юж то́ты ві́шні (Бод., Р.Р.).

Черча́ти. Бряжчати. — Мі́няр заўсе че́рчау́ дачу́мси, же́би газду́ні чу́ли го і ле́тили што́си мін'яти (Пст., Вис.).

Чер'ятися. Мінятися. — То́ты фамелі́ї чере́ються ме́джи со́бом (Тил.).

Чумса́ти, чумха́ти. Чухрати. — Коро́ва ся за́с чу́мса́т, што́си є́ї поже́рло (Р.Р.).

Чіпчу́ти. Завивати чепець. — Мло́ду чіпчу́ли сва́шки и ро́були з ньо́ї ба́бку (Син., Крн.).

Ч-Ш

Чка́йті. Гикати. — Чка́е мі ся чка́е, му́лиї ня спомі́нат, в зелєні́ убо́чі черешє́ньку сті́нат (Лем., Тил.).

Чмихну́ти. Втекти. — Чмихну́ла, лем за ньо́ў ся скури́ло (Тил.).

Чудува́тися. Дивуватися. — Чудува́лися на́шы л'юде з то́ї «Ватры» (Бліх., Роп.). Чуду́ються з на́шої пра́ци (Тил.).

Чулу́тися. 1. Щулитися. — Вдї́ да́што на́ ся, ко́ї ся чу́лиш, та́дже до́ст холо́дно (Роп.). 2. Никнути. — Я гвї́діў, як во́ўк чу́лиў ся до зє́млі неда́леко од на́шої ота́ри (Рад.) 3. Стулити вуха. — Пєс чу́лит вў́ха (Пєт.).

Чурча́ти. Журчати. — Пам'я́таме, як г нас чурча́ли поті́чки (Рад.).

Ш

Шалюва́ти. Обшивати дошками. — Йщы хі́жу г нас шалу́вали и так бы́ло га́рдше (Тил.).

Швальба́ти. Шепелявити. — Юру́сьо швальба́виї быў, швальба́ў так, же з ньо́го ніч не го́ден бы́ло ви́йти (Бод., Пєт.).

Шварготáти. Картавити. — То́та невї́ста з Ропі́ці так дє́си шварготáла, же ся ўшы́тки з не́ї смі'яли (Пєт.).

Шелепоті́ти. Шелестіти. — Штóси там шелепóче г солóмі (Тил.).

Шемті́ти (про комах). — Шє́мче мур'я́нка, як де гвóїде до голо́ви (Даль.).

Шемушúти. Шелушгити. — Ба́ба На́цка шемушила ўшы́тку кукурудзу (Тил.).

Шикувáти. Готувати. — Шикúваў сої карáбін, бо ишоў на вáрту (Пст.).

Шинкувáти (Перен.) Тринькати. — Мб́я А́йнця л'юбит барз шинкувáти, копійка г ньо́ї ся не ўт́рúмат (Пст.).

Шипрáти. Шепотіти. — Зáс ші́преш штóси, же́би я не чу́ла? (Тил.).

Шіпáтися. Чухатися. — Ку́ри ся ші́пають на до́йджь (Тил.).

Шкалубúтися. Колупатися. — Шкалубúлися ку́ри в ла́їні, та то́то лем розпарпáли (Тил.).

Шкитильгáти. Шкутильгáти. — На́цка ма́ла операці́ю и те́пер шкитúльгат (Бал., Пст.).

Шкеботáти. Лоскотати. — Не лю́бит ся шкеботáти (Тил.)

Шкулúти. Жмурити (очі). — Ё́д шкулúти, а му́ ся підéме да́де крúти (Рад.).

Шлепачúти. Дивитися зі злом. — Сусі́да заўсе шлепачúла чо́гóси на то́ту мо́ю капúну конúча (Р.Р., Бось.).

Шлякувáти. Лаяти. — Не шляку́ї юж, На́сто (Пст.).

Шлянтáти. Швендяти. — То́та діту́на л'юбит со́ї шлянтáти по сéлі до вечéра (У.Р., Р.Р.).

Шляпкáти. Чалапати. — Не шл'япка́ї керпц'я́ми, бо ня голóва бóлит (Рад.). — Ё́д скóрше, чом там шл'япкаш зозáду? (Роп., Бось.).

Шмайтáти. Іти криво. — Наш сусі́д шмайтáви́ї, шма́йче так, же не гóден ся дивúти (Пст.). За́шмайтáти. Обляпати болотом. — Юж ес спóдні за́шмайтáў (Даль.).

Ш

Шмару́ти. Кинути. — А до нього желізо прива́дять, а як прива́дять, ма́мо рідна, до мо́ря з ним шмар'ят (УпЛ). Шма́р му ша́йтку хліба (Крн.). Шмаритися. — Шма́рю ся до во́ди (Бал., Бось.).

Шмиглюва́ти. Гендлювати? — Грúнда потро́хи шмигл'ює (Пст.).

Шмигл'яти. Бігти, шастати. — Мыш шми́гла ў шпа́ру (Р.Р., Пст.).

Шпарува́ти, шпарува́ц. Заощаджувати. — Ци ти ўдеш пін'язьки шпару́вац, ци ти ўдеш ді́учата любу́вац (УпЛ, Бось.).

Шпету́ти. Шкодити. — А о́но не шпéтит ўшыгким призр'іти ся доокóла што ся діє (Мжб., Бось.).

Шпотáтися. Спотикатися. — Ста́рий юж ся шпóче де-не́буд (Пол., Бось.).

Шпрягога́ти. Скреготати. — Шпряго́че сорóка — хтóси пріде до́ нас (Пель., Мсц.).

Штрамува́тися. Чепуритися. — Штраму́ють ся по́кля ді́уки (Р.Р.).

Штуру́ти. Стусонути, штовхнути. — Не шу́раї до нього (О.Г., Вис, Крн.).

Штур'яти. 1. Всувати, запахати. — Штур'яла-м до зéмлі піхóту (Прб.). 2. Штовхати. — Не шу́ряї до́ мя, бо́ ся зóмкну (Пель., Бось.).

Шту́хати. Штовхати. — Не шу́хаї ня, пи'яку, бо ўпа́ду з во́за (Рад.). Но, ніяк не перестáнут то́ти діти шу́хати 'єден друго́го (Роп.).

Ш

Шмару́ти. Кинути. — А до нього желізо прива́дять, а як прива́дять, ма́мо рідна, до мо́ря з ним шмар'ят (УпЛ). Шма́р му ша́йтку хліба (Крн.). Шмаритися. — Шма́рю ся до во́ди (Бал., Бось.).

Шмиглюва́ти. Гендлювати? — Гру́нда потро́хі шмигл'ює (Пст.).

Шмигл'яти. Бігти, шастати. — Мыш шми́гла ў шпа́ру (Р.Р., Пст.).

Шпарува́ти, шпарува́ц. Заощаджувати. — Ци ти ўдеш пін'язьки шпару́вац, ци ти ўдеш ді́учата любу́вац (УпЛ, Бось.).

Шпету́ти. Шкодити. — А о́но не шпéтит ўшы́тким призр'іти ся дооко́ла што ся ді́є (Мжб., Бось.).

Шпота́тися. Спотикатися. — Ста́рий юж ся шпо́че де-не́буд (Пол., Бось.).

Шпряго́вати. Скреготати. — Шпряго́че соро́ка — хтоси прі́де до́ нас (Пель., Мсц.).

Штрамува́тися. Чепуритися. — Штраму́ють ся по́кля ді́уки (Р.Р.).

Штуру́ти. Стусонути, штовхнути. — Не шу́раї до нього (О.Г., Вис, Крн.).

Штур'яти. 1. Всувати, запахати. — Штур'яла-м до зéмлі піхóту (Прб.). 2. Штовхати. — Не шу́ряї до́ мя, бо́ ся зомкну (Пель., Бось.).

Шту́хати. Штовхати. — Не шу́хаї ня, пи'яку, бо ўпа́ду з во́за (Рад.). Но, ніяк не перестáнут то́ти ді́ти шу́хати 'єден друго́го (Роп.).

Шулькнѹти. Шмигнути. — Шулькнѹла до хыж, ани не знам ко́ли (Вис., Бось.).

Шупнѹти. Вдарити, всунути. — Шупнѹти кіл до зѣмли (Мсц.).

Шушкѹти(ся). Шептатися. — Ба́би ся заўсе шушкѹю́т о да́чим (Мсц.).

Шькѹпа́ти, ськѹпа́ти (про дрова). Колоти. — Ва́ньо заўсе шькѹпаў дьѳрва (Р.Р., Бось.).

Ю

Юшѹти(ся) (про кров). Литися. — Быг'яре ся, подѣрли, еднѹму гамбу роздѣрли, та кроў му ба́рз юшѹла (Пет.).

Я

Ярѹтисѹ (про вогонь). Жеврѹти. — Х пе́цу юж лем ся 'ярит (М.В.)

'**Ятисѹ** (про вогонь). 1. Загорѹтисѹ, зайнятисѹ, запалитисѹ. — Пѹльнуѹ, же́бы ся 'яло, бо дьѳрва сыро́ви (Пст., Р.Р.). 2. Братисѹ, починати. — Юж по́ра 'ятисѹ ва́ртѹсноѹ ро́бѹти (Вис., Пст., Тил.).

Ярува́ти. Виконувати весняні роботи. — Будѣме юж яру́вац, но, яр нади́шоў (Тил.).

Ятрѹтисѹ. Гноѹтисѹ. — Бо́лит мя па́лец, бу́де ся ятрѹло (Рад.).

ТЕКСТИ

Дівування

Діўка г нас відмалéчку носыла на шы́йі два шнўркы бiлых пацўрок. Їх не скыдало ся ныкóлы. А як вырóсва, то ї купылы корáлі, áле г нас носылы спраўжны, ыно спраўжны корáлі, червóны і чóрны. Діўка сы мусыла вышыты прыдáne. Шо богáтша была невiста, то бiўшу ладiчку мала. Я была з богáтої родыны, за пйатнацят рóкiў відала ся, áле мала усiлякы дўшкы, фартўхі, фацельiкi, стóншкi. А нáвiт дакiлько чéпцiў пририхтувала сы. Нáшы тáто скóро гмёрлы. До хыжы трéба было гóсподáря. Я мусыла скóро відати ся. А сáля быа колó нас бéз гостынец. Нé раз дiўкi спiвáют, а я плáчу на постéлы, бо мáйу чоловiка, юж не мóгла гуля'ты.

Записано iз с. Шкляри вiдСкiрчак Юстини, 1921 р. нар.
1995 р.

Хата у лемкiв

Кўхня была тiж тáка вéлька, як покóї. В кўтi быў шпаргёт, вимуровáнiї з цéгли або з брылок камiня, а згóри отринкувáнiї, де варыли iсти. Пiд шпаргётóм быў пец, де ся пéкло хлiб. Пiд стiном сто'яла 'една пóстiль. На нi спаў дáхто стáрий: дiдо áбо бáба, бо ту было зáусе теплiшче, як ў покóю.

Посéред хыжи сто'яў стiл, а пак лаўка, iщи двi лаўкы были пóпiд вiкна. Кóло шпаргéта сто'яла iщи 'една лаўка, ми на нiї тримáли вiдра з вóдом. Вóду зме мусiли носiти

зо стўдні. На стїні ко́ло пе́ца вісіў мїснїк, де ся складало ўшы́ткы гра́ты. А пїд миснї́ком была та́ка робле́на ша́фка на го́рці.

Делїни были дел юва́ни, їх ся мы́ло і тры́раз і штыры́раз на тї́жден.

Записано із с. Солотвини від Біщак Катерини, 1913 р.
нар.

1995 р.

Лист з Любіна

Сестрі́чки мо́йї, вы мо́лоды, Ка́сю и Па́расю. Якбы́ сте го́дны, то ў́щы приї́хаїте. Ма́те сво́йї самохо́ди чи пот'ягом приї́хаїте ви до ме́не. Ка́сін Яне́к быў ўлі́ті на урльо́пі то повідаў, же приї́де, але́ то нич со́ї не тре́ба напе́ред розкла́дати. Я му и так пові́ла, же не розкла́даї, Яну́шек, ныч, бо то ўшы́ткьм Бог керу́е.

Тоўди́ як єм бы́ла г вас, то ў́щы не ма́лам-м лем п'ятдэ́сят два ро́ки, а тепер ю́ж перэ́шло всімі́дэ́сят два. Я ю́ж ся не́ барз обі́цям, бо я ся ю́ж бо́ю у та́ку далéку до́рогу ўти. Але на вас, сестрі́чки, лічу́ же вы ў́щы кус мо́лодшы од ме́не и ў́щы мо́жете приї́хати, же бы́м ся з ва́ми виді́ла. Як до́ вас бесі́дую, то мї́ ся так пла́че, же-м не го́дна ани. Вы і́шы́ткы та́кы мї́ мы́ли, прие́мни. Я бы́м ся з ва́ми не го́дна нара́дїти. Якбы́-сте ся зы́шли з родї́ном з Борщэ́ва, то сердэ́чні їх по́здору́те од ме́не, ўшы́ткы́х, ці́лу родї́ну.

Мі́ ту не є́ пї́дло, жу́ю до́брі, лем то́ же моя́ барз ве́лика

родіна далеко. А я ó вас хóчу ўшы́тко зна́ти, пúтам ся Нелі о ціліі родіні, то мі ся так пла́че, же ви там ўшы́тки, а я са́ма.

Сестри́чки мо́ї коха́ни, ні́гда незабу́тні, не забу́вам за вас а́ни на 'едну годі́ну. Як си поду́мам, як ми до́бри жу́ли, ся шанувáли, а тэпер-зме ся розлеті́ли, як то́ти пташкóве. Тіўко мі вас брак. Пла́чу за ва́ми а́ни не переста́ю. А найба́рже за браті́ком Васі́льом-небіжчы́ком и сестри́чком Нацком-небіжком. Та чо́го і́х юж не́е? Але трудно́. Бо́жа во́ля.

Чула-м, же ся выда́йут ўну́чки: Ге́ля діўку выда́ла, да́й, Бо́же, жебы ищы дру́гу выда́ла и жебы на до́брих л'юдзі́ трафі́ла. Вывіду́ю ся ўшы́тко.

Бо́гу дяку́йу и не го́дна-м передякува́ти же жу́ю. Бог до́бриі над до́брыма.

Записано із с. Тилява від Лейцюсь Ганни, 1913 р. нар.

1996 р.

Зима на Лемкіщині

У нас зі́ми быўи гру́би, сьні́гу пада́ю бога́то. Зі́мом хво́пи ході́ли до лі́са, рубáли с'яги. Ўшы́тки хво́пи бы́ли ў лі́сі, возі́ли дурва до Го́рлиц, продава́ли.

Ба́би пр'яли ўзі́мі и робы́ли поўо́тно, пр'яли воўну и робы́ли сукно́.

А сьні́г г нас быў чы́стїі, біліцькіі. Поті́чки замерза́ли. Ўшы́тку зі́му і́зді́ли на са́нях.

Записано із с. Пстружне від Дикої Ганни, 1921 р. нар.

1995 р.

Який вигляд мало тогочасне село на Лемківщині

Наше село Пстружне быўо мале, деси коўо штирацет нумэриў. Хыжы быўи дереў'яни, без коминиў, но але и пак бйўше з комына́ми. Быўи хыжы під гонтáми и під соўóмом, и під бл'яхом.

Ў селі быўа капличка, быўа шкóла до штырьох кл'ясіў, ўчыў, 'еден науцїтель. У субóту прихóдиў ксьóндз на релїгїю.

На краю сёўа быў склеп. Без сёўо ышўа рїчка. По нї ышўа чистїцька вóда, быўо вїдно рыбу, камїня, пїсок.

Сёўо лежаўо ў тáким потóці. Доокóбла сёла быўи гóри, лїси. Красóта! За тóтом красóтом заўсе будéме банувáти.

Записано із с. Пстружне від Ковтко Варвари 1910 р. нар.

1995 р.

Вечїрки

Не гóдна-мюж тóбї, дівóнько, доклáднї оповїсти ўшы́тко, бо тóто бы́ло даўно — пятдэ́сят лїт перéшло, 'як нас розметáли. Я мéджи л'юдми сеўсїми не робїла и ўщы бесїду́ю по-нашóму. Аджe тáк, тїўки роки перéшли и ся забїват.

Бы́ли г нас вечўрки. Хтóўчас сéло Тильóва бы́ло бáрз велїке, малó сто вїсїмдэ́сят люмэриў, бы́ло подїлéно не пят чáсти. Кáжда чáст мáла. свóї схáцкы. Дїўчáта ходїли лем в 'еднóй чáсти, а парїбки мóгли ходїти по ўшы́ткых, смотрїли за дїўчáтáми.

Діўчата бра́ли куде́лі и пр'яли. Тре́ба бы́ло до́бри пр'ясти, же́би до́ма не сварі́ли. А па́рїбки лем ся призе́рали до діўчат, зарива́ли дако́тру. На вечу́рки ході́ли ці́лії піст. А пак оста́тні раз робі́ли лама́ник. Ламали́ куде́лі. Складáли-ся, да́шо сприно́шали з до́му и ся гості́ли. Хто хліба́ўча да'яке, че́сток. Ўшыляко́го не б'ы́ло так. Але и то́то б'ы́ло велі́ке. Я би пові́ла так, же б'ы́ло весе́ло, хо́цкі и тре́ба б'ы́ло ся наро́бу́ти.

*

Заб'ыват ся юж на́ша бесе́да. Ми со́ї ж'єме тіўко зо ста́рим, то ўщы бесе́ду'єме по-нашо́му. Б'ыли г нас рі́жни припові́дки. Да́што со́ї припомі́нам, а дако́ли мі прі́де на мисль чи ся так вигва́рит: «на́ї ся не причка́же», ка́ждїї ма́є сво́є до се́бе», «що-м да́ла на гніў, то́то и на препро́шїня», «як го кійом, так го палі́цом».

Записано із с. Ти́лява Коросья́нського пові́ту від Фу́чило Катери́ни. 1921 р. нар.

1995 р.

З ро́динного життя

Та набі́ді́ла-м ся кі́лька до́ ня улі́зло. Роді́ла-м ся у са́му во́їну. Та́то пі́шли на во́їну, а ми ся зоста́ли з ма́мом до́ма, б'ы́ло нас п'яте́ро.

Ході́ла-м з гуска́ми, а по́тім сі́м ро́кіў гна́ла па́сти худобу; ци л'яло, ци ніт, а я ўсе ході́ла з худобом.

Потому ўже-м дїюувала якосы. Потому-м ся видала. Пішла-м не за богатога, але и не за біднога. Коморили-з ме. Мали-зме ставіти сої х'ыжу, юж дашто поназўлікалі та і зашла воїна. Нас виправіли ту. Приїхали-зме ту, а л'юди вїкна позаберали, двєрі познимали, пєци повал'яли. И так б'ыло, а я юж маю двоє дїтїї.

Я ся йуж наробїла тїлько, же 'еден Бог знає. Не смотрїла-м ничога, робїла и робїла. Хлопчїска ся ўчїли.

Тут тїж жиў мїї брат. Як ўшоў з поля з роботи, то нїгда мою хату не мїнаў, заўсе зашоў. За'едно ўступляў до мене, заўсе ня дачїмси потїшиў, розгварїу мї.

Тєпер здорўля нє мам. У жїттю не б'ыло юж такої бїди, але и такога розкўшу не зазнала нїякога. И так.

Я ўш'ыткых нашьих л'юдїї одчуваю, б'ыло нам дома весєло, бо ўш'ыткы б'ыли ўкўпі, ўшытка родїна ся сходїла, а ту зме розметани по свїттю.

Записано із с. Тилява Короснянського повіту від Ядловської Парасковії 1914 р. нар.

1995 р.

Згадую собі

Я зо Пстружнога. То б'ыло таке невелїчке сєло. Г нас быў потїчок. Вода г нїм тєкла, барз чїста. Ту ся водїли пструги. А пструги жы'ют лем в чїстї водї. Я з 1935 року народжїня. Дашто ўщи пам'я'там, до переселїня жы'ли ми ў

дерев'яні хы'жы. Бы'ло п'ятэро г матэри: трое діўчатіскіў і два хлопчы'ска — Грiцьц и Ваньо. Мене кликалі Маруся, так была Паўліна и Анна. Мі ся г нашім селі барз подабало: ліси, горы. Пам'я'чу, на ягоды, на яфы'ри-сме ходіли не раз. Г селі бы'ла шкóла. Я зачала г ню ходіти. Скінчiла-м два кля'си. Пáсли-сме худóбу: корóвы, уўці.

Йак прiшоў час на виселiня, шыткы барз плакали. О́тец нам прiспиў на спiдню сорочiну грóшы. Мы цолували двэри, стóлы, порóги, думали, же ся даколи вернеме. Лем тóго ся не стáло. Биўше я не бы'ла г свóім селі. Лем сої даколи сьпiвам лемкiўскы пісóньки та i прагнукам повiдам, же там бы'ло барз гáрдi.

Пам'я'чу, же наш óтец ходиў полювати. Раз забыў елэня, прiнос м'ясо, зостали ся рóги. Тáкы лáдні.

Вивэзли нас до Полтаўскої облáсти, г село Очеретувáте Семенiўско́го райóну. Я там пішла до трéтьої кля'си. Пішли-сме жи́ти х комiрне. Не бы'ло де. Зiма бы'ла барз гру́ба. Не бы'ло обу́тя, лем кéрпці. До шкóли бы'ло барз далéко. Вóдиў мя óтец. Ходiла мáло. Хотiла-м ся хчiты, лем не было я'к. На вéсну юж сме прiїхали до Лошнóва Тернопiльскої облáсти. Ту юж ем ходы'ла до шкóли 10 лiт. Отáке жы'тя.

Записано iз с. Пстружне Горлицького повіту від Тицяк (Ковтко) Марії, 1935 р. нар.

2009 рік

*

За молóду я ся б'арз нарóбиў. Мої н'яньо хотіли мэне спровадїти до Гамерїки. Óни там б'ыли. Я юж быў готóвиї. Мэне заверну́ли, бо каправіли мої óчи. Но и так. Г вóйну-м ся ожéниў, так нас вивéзли до Дніпропетроўскої обла́сти. Там зме б'ыли недóўго. Пак ўтэкли ту, ж'ыли ў сéлі Зала́ўе. Но, якóсы ся ўда́ло постро́їти ха́ту ў Трeмбóўли. Ма́ли двóе сiніў. Жиéме дóбри, лeм старіст надiшла. Кус ўще гóден хóдити. Сэ́рце мi ся стiска́т, запэ́рат мi диха́ня. А так, лeм би до вeчэ́ра, а рáно зак ся обaту́рю. Дoбрóго нeе нич. Смoт на мя, я неясúчиї.

Записано із с. Тилява Короснянського повіту від Панця Івана 1919 р. нар.

2009 рік.

Прийняті скорочення

Бал. — Балутянка	Перег. — Перегонина
Більц. — Більцарева	Пол. — Поляни
Бліх. — Бліхнарка	Прб. — Пребишів
Бод. — Бодаки	Прил. — Прилуки
Борт. — Бортне	Пст. — Пстружне
Бось. — Босько	Рад. — Радоцина
Вис. — Висова	Р.Р. — Ропиця Руська
Вільк. — Вілька	Розд. — Розділля
Вірх. — Вірхомля	Роп. — Роп'янка
В.С. — Воля Сенькова	Син. — Синява
Вор. — Вороблик	Слт. — Солотвини
Глд. — Гладисів	Тар. — Тарнів
Ганч. — Ганчова	Тил. — Тилява
Даль. — Дальова	У.Р. — Устя Руське
Душ. — Душатин	Шкл. — Шкляри
Ждн. — Ждиня	Щав. — Щавник
Зин. — Зиндранова	
Злц. — Злоцьке	
Крн. — Криниця	
Квг. — Квятонь	
М.В. — Мацина Велика	
Мжб. — Межибрід	
Мсц. — Мисцова	
Одр. — Одрехова	
Пель. — Пельня	

Інші скорочення

Зб. пр. — Народ скаже — як зав'яже: Збірник прислів'їв периказок та образних висловів українських трудящих Східної Словаччини. Упорядкував Юрій Цигра. Т. Пряшів, 1964. — 298 с.

Зневаж. — зневажливе,

згруб. — згрубіле

перен. — переносне

Лем. — Лемківщина, Земля — люди — історія — культура / За ред. Б. Струминського. — Нью-Йорк–Париж–Сідней–Торонто. — 1988. — Т. 2.

«НС» — «Наше слово». — 1985. — № 15, 19, 27, 36; 1986. — 36, 33; 1987. — № 11, 20, 35, 40; 1988. — № 2, 5, 15, 24, 25, 26, 28, 43.

О. Г. — Південнолемківська говірка й діалектний словник села Красний Брід // Матеріали до української діалектології. — вип. 2. Український Вільний Університет. — Мюнхен, 1973. — С. 1-32.

Pir — Janusz Rieger. Słownictwo i nazewnictwo Łemkowskie. — Warszawa: Semper, 1995. — 253 s.

УПЛ — Українські пісні з Лемківщини / За ред. С. Грици. — К., 1972. — 389 с.

Фольк. — Фольклор.

Використана література

1. Верхратський Іван. Про говір галицьких лемків. — Львів, 1902.
2. Ганудель Зузана. Лінгвістичний атлас українських говорів Східної Словаччини. — Братіслава, 1981–1989. — Т. I-II.
3. Горбач Олекса. Південнолемківська говірка й діалектний словник села Красний Брід // Матеріали до української діалектології. — Вип. 2. Український Вільний Університет. — Мюнхен, 1973. — С. 1–32.
4. Дзєндзелівський Йосип. Українсько-західнослов'янські лексичні паралелі. — Київ: Наукова думка, 1969.
5. Енциклопедія українознавства. НТШ, № 4/ За ред. В. Кубійовича. — Молоде життя. — С. 127 с.
6. Латга Василь. Атлас українських говорів Східної Словаччини. Словацьке педагогічне видавництво в Братіславі. — Братіслава, 1991.
7. Панькевич Іван. До питання генези українських лемківських говорів // Славянская філологія. Міжнародний съезд славистов. — II — Москва, 1958. — С. 164–197.
8. Rieger Janusz / Słownictwo i nazewnictwo Łemkowskie. Warszawa: Semper, 1995. — 253 s.
9. Stieber Zdzisław. Atlas językowy dawnej Łemkowszczyzny. T. I–VIII. — Łódź. 1956–1964.

*Моїм вірним інформаторам-краянам
сердечно дякую за щирю співпрацю.*

АВТОР

Стефанія ПАНЦЬО
МАТЕРІАЛИ
ДО СЛОВНИКА
ЛЕМКІВСЬКИХ ГОВІРОК

(Дієслівна лексика)

Комп'ютерний набір *Марії Вихиль*
Комп'ютерна верстка *Галини Пелехатої*
Технічний редактор *Надія Гураль*
Відповідальна за випуск *Уляна Ванчура*

Підписано до друку 01.04.2009. Формат 60x84^{1/16}.
Папір офсетний. Гарнітур Times. Умовн. друк. арк. 6,27.
Зам. № 2009-0401.

Друк ТОВ «Джура», 46000,
м. Тернопіль, вул. Поліська, 5,
тел. 25-88-80, 25-69-40,
e-mail: dzhura@ukrpost.ua

